



FINANSMINISTERIET

Teknisk baggrund til
Aftaler om Vækstpakke 2014

December 2014

20
14

Indhold

1. Indledning	3
2. Betydningen af regulering for produktivitet og velstand	7
2.1 Produktivitet og konkurrence	9
2.2 Indikatorer på en svækket konkurrence	12
3. Konkrete regneprincipper	16
3.1 De konkrete initiativer i <i>Aftaler om Vækstpakke 2014</i>	16
3.1.1. Nemmere og billigere at drive virksomhed og styrket adgang til finansiering	16
3.1.2. Lavere priser for forbrugere og virksomheder og styrkede kvalifikationer	24
3.1.2.3 Styrkede kvalifikationer mv.	31
3.2 Beregning af makroøkonomiske effekter	31
3.3 Strukturelle virkninger af Aftaler om Vækstpakke 2014	38
Bilag 1. Beregninger af mark up'er til REFORM-modellen	43
B1.1 Estimationsmetode	46
Bilag 2. Nærmere om barriereindeks	47
Bilag 3. REFORM-modellens sektorer	50
Litteraturliste	52

1. Indledning

I maj 2014 offentliggjorde regeringen udspillet "Danmark helt ud af krisen – virksomheder i vækst" som en første opfølgning på Produktivitetskommissionens arbejde. De Aftaler om Vækstpakke 2014, der er indgået på baggrund af dette udspil, samt øvrige af regeringens resultater i 2014, øger produktiviteten, indkomsterne og væksten i økonomien, således at strukturelt BNP vurderes at være ca. 6 mia. kr. højere i 2020, end det ellers ville være tilfældet. Det sker gennem ændringer af den offentlige regulering, lettelser af virksomhedernes energiomkostninger, styrket adgang til finansiering og initiativer til øget adgang til kvalificeret arbejdskraft. I dette tekniske baggrundsnotat redegøres nærmere for sammenhængene mellem regulering og produktivitet, og for hvordan virkninger på strukturelt BNP er opgjort.

Høj produktivitetsvækst er afgørende for at sikre, at Danmark fastholder og skaber vellønnede job i den private sektor og fortsat vil være et af verdens rigeste lande. En højere produktivitetsvækst skaber grundlaget for højere danske lønstigninger, uden at konkurrenceevnen hæmmes.

I forbindelse med *Vækstplan DK* fra foråret 2013 indførte regeringen en ny målsætning i den mellemfristede planlægning om at øge væksten gennem forbedringer af vilkårene for private virksomheder, bedre uddannelse og øget beskæftigelse samt fortsat modernisering af den offentlige sektor.

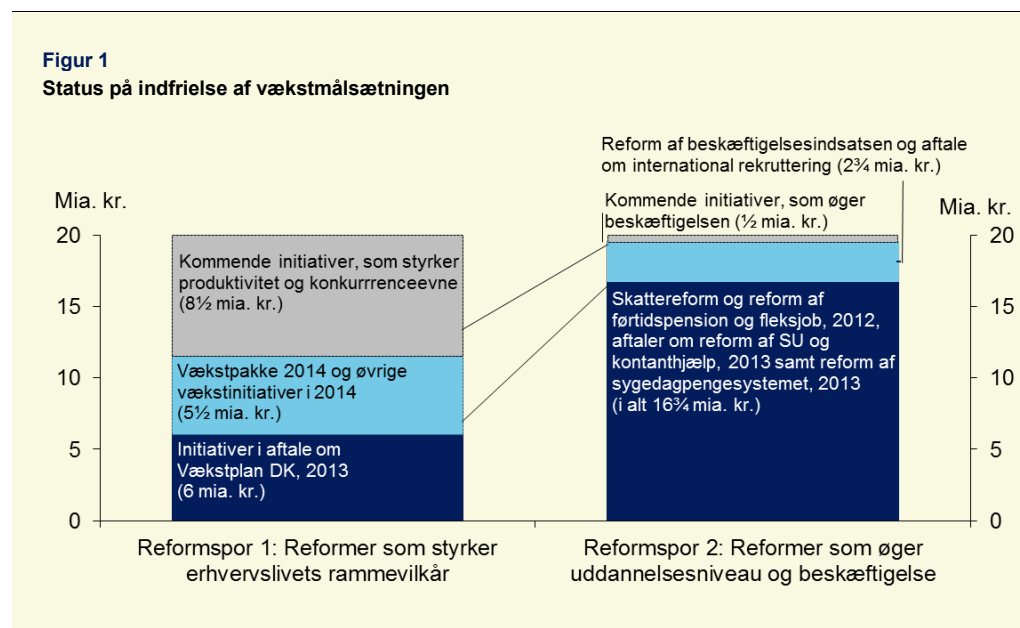
Vækstplanen har tre spor. For det første sigtes der med vækstmålets reformspor 1 mod at gennemføre tiltag, der forbedrer erhvervslivets rammevilkår på tværs af brancher med henblik på at begrænse virksomhedernes omkostninger, styrke konkurrencen og løfte produktiviteten i den private sektor. Det er målsætningen, at initiativerne i dette reformspor skal bidrage til at løfte BNP i den private sektor med 20 mia. kr. frem mod 2020.

For det andet sigtes der med reformspor 2 mod at fortsætte arbejdet med reformer, der øger arbejdsudbuddet (og dermed den strukturelle beskæftigelse) samt uddannelsesniveaet. En høj strukturel beskæftigelse bidrager både til højere velstand og til styrkelse af de offentlige finanser. Et højt uddannelsesniveau bidrager til at udvikle og fastholde kvalifikationer, som på sigt kan skabe innovation og udvikling i samfundet. Reformspor 2 skal bidrage til at løfte BNP i den private sektor med yderligere 20 mia. kr. frem mod 2020.

Endelig sigter vækstmålets reformspor 3 mod at frigive 12 mia. kr. til offentligt forbrug gennem fortsat holdbare offentlige finanser og en styrket moderniseringsdagsorden for den offentlige sektor med henblik på at sikre effektiv resourceudnyttelse og dermed højere offentlig service til borgerne. Det er konkret målsætningen, at dette arbejde skal frigive 12 mia. kr. i 2020, der prioriteres til offentligt forbrug.

Aftaler om Vækstpakke 2014 og øvrige af regeringens resultater i 2014 bidrager samlet set til at øge det strukturelle BNP med ca. 6 mia. kr. i 2020. Heraf kan

godt 5½ mia. kr. henføres til reformspor 1, der skal styrke erhvervslivets rammevilkår, mens ¾ mia. kr. vedrører initiativerne vedrørende en styrket international rekruttering og henføres til reformspor 2. *Aftaler om Vækstplan DK (2013)* skønnes at indebære en forøgelse af det strukturelle BNP med 6 mia. kr. i 2020. Med aftalerne er der dermed samlet anvist initiativer, der kan indfri mere end halvdel af målsætningen vedrørende bedre rammevilkår for erhvervslivet, *jf. figur 1*.



Aftaler om Vækstpakke 2014 vil indebære, at virksomhederne kan reducere deres omkostninger med godt 5 mia. kr. årligt som følge af færre administrative byrder, lavere afgifter, effektiviseringer mv. Samtidig vil *Aftaler om Vækstpakke 2014* understøtte en forøgelse af de private erhvervsinvesteringer for samlet ca. 10 mia. kr. frem mod 2020. Den styrkede produktion vil bidrage til at sikre vellønnede job i hele landet, herunder i produktionsvirksomhederne.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår for det første en række konkrete initiativer, der vil gøre det *nemmere og billigere at drive virksomhed og styrke adgangen til finansiering*. Disse initiativer forventes at øge det strukturelle BNP med ca. 2 mia. kr. i 2020, *jf. tabel 1*.

Tabel 1**Bidrag til strukturelt BNP i 2020 fra Aftaler om Vækstpakke 2014, mia. kr. (2014-niveau)**

	Strukturelt BNP
Aftaler om Vækstpakke 2014 i alt (reformspor 1)	5,5
- heraf initiativer, der gør det <i>nemmere og billigere at drive virksomhed og styrker adgangen til finansiering</i>	2,0
- heraf initiativer, der skaber <i>lavere priser for forbrugere og virksomheder samt styrkede kvalifikationer</i>	3,1
- heraf øvrige vækstinitiativer, der er indgået aftale om i 2014	0,4
Styrket international rekruttering (reformspor 2)	0,8
I alt	6,3

Anm.: Initiativerne til en styrket international rekruttering, der bidrager til indfrielse af regeringens reformspor 2, er ikke behandlet nærmere i dette papir. Det angivne vækstbidrag afspejler en forøgelse af arbejdsudbuddet, og inkluderer ikke eventuelle spil-over-effekter som følge af, at udenlandske arbejdstagere kommer til Danmark.

Indsatsen for at gøre det nemmere og billigere at drive virksomhed og for at styrke adgangen til finansiering omfatter initiativer, som vil gøre det mere attraktivt at investere og drive virksomhed i Danmark, og som vil stille mere kapital til rådighed for særligt små og mellemstore virksomheder:

- Kortere sagsbehandlingstider i stat og kommuner
- Nedsættelser af byrdefulde produktionsafgifter mv.
- Reduktion af unødvendige reguleringskrav og administrative byrder
- Lempet beskatning af investeringer i mindre virksomheder
- Øget adgang til kapital til potentielle vækstvirksomheder
- Forlængelse af vækst- og eksportlånordningerne.

Denne indsats forventes at øge det strukturelle BNP med 2 mia. kr. i 2020, *jf. tabel 1*. Hertil kommer, at aftalerne sigter mod lavere priser for forbrugere og virksomheder og styrkede kvalifikationer gennem:

- Effektiviseringer i forsyningssektoren
- Højere produktivitet og lavere priser i byggeriet
- Styrket konkurrence og produktivitet i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv
- Relevans i de videregående uddannelser
- Investeringer i forskning og innovation.

Denne indsats forventes at øge det strukturelle BNP med godt 3 mia. kr. i 2020, *jf. tabel 1*. Øvrige vækstinitiativer, der er indgået aftale om i foråret 2014 omfatter en modernisering af landbrugsloven samt af autorisationerne på el- vvs- og kloakområdet. Disse initiativer forventes at øge det strukturelle BNP med knap ½

mia. kr. i 2020, mens en styrket international rekruttering forventes at øge det strukturelle BNP med godt $\frac{3}{4}$ mia. kr. i 2020, *jf. tabel 1*.

I *afsnit 2* beskrives det, hvordan regulering og konkurrence mv. kan påvirke produktivitet og velstand. I *afsnit 3 og 4* beskrives de konkrete metoder anvendt til at kvantificere virkningen af regulering i hhv. de berørte sektorer samt for økonomien som helhed.

2. Betydningen af regulering for produktivitet og velstand

Offentlig regulering af erhvervslivet er ofte indført af hensyn til forbrugerbeskyttelse, sikkerhed, miljø eller for at begrænse skadesvirkninger forbundet med forurening mv. Sådanne former for regulering, der sigter mod at rette en markedsfejl, er hensigtsmæssige, hvis reguleringen er indrettet omkostningseffektivt, således at markedsfejl netop rettes, men at der hverken reguleres mere eller mindre.

Omkostningseffektiv regulering kan fx omfatte krav til, at virksomheder skal udvise en særlig adfærd eller regulering, der i) begrænser adgangsbarrierer til et marked, ii) indebærer en korrekt prissætning af eksternaliteter eller iii) begrænser omfanget af asymmetrisk information mv. Sådanne former for regulering bidrager til, at samfundets ressourcer i højere grad anvendes der, hvor de er samfundsøkonomisk mest effektive, når reguleringen er indrettet omkostningseffektivt.

Reguleringen kan omvendt skabe barrierer for en effektiv brug af samfundets ressourcer og dermed for produktiviteten, hvis den ikke er indrettet omkostningseffektivt.

Udspillet *Danmark helt ud af krisen – virksomheder i vækst* og *Aftaler om Vækstpakke 2014* sigter netop mod at gøre reguleringen mere omkostningseffektiv, samtidigt med at beskyttelseshensynene tilgodeses.

Det gælder fx en afskaffelse af særlige danske standarder på el-området. De danske regler for elinstallationer og elforsyningsanlæg er grundlæggende baseret på internationale standarder. Det styrker samhandlen i bl.a. det indre marked i EU.

De internationale standarder er tilføjet visse danske særkrav. Danske særkrav kan være hensigtsmæssige, hvor særlige forhold gør sig gældende i Danmark, herunder fx hensyn til det danske klima. Imidlertid er reglerne i mange tilfælde ikke blevet opdateret med nyeste og gældende revisioner af de internationale standarder. Det betyder, at visse danske særkrav er blevet overflødige som følge af de nyeste internationale standarder og ikke længere kan henføres til særlige danske forhold, og på nogle områder stilles der derfor andre krav i Danmark end i øvrige lande.

De særlige danske standarder indebærer, at udenlandske produkter ikke umiddelbart kan anvendes på det danske marked, og reguleringen indebærer derfor en barriere for, at virksomhederne kan anvende de mest effektive materialer gennem bl.a. konkurrence fra udlandet. Det fordyrer produkterne på det danske marked. I forbindelse med *Aftaler om Vækstpakke 2014* er der indgået aftale om en forenkling og internationalisering af stærkstrømsreglerne og standarderne for arbejdspladsbelysning, *jf. afsnit 3*.

Hertil kommer, at der er indgået aftale om en justering af kommunernes muligheder for at stille særlige krav til bygningers energistandarder i lokalplaner. Kommunernes muligheder for at stille særlige energikrav til byggeri har blandt andet været begrundet i hensynet til energibesparelser og forebyggelse af forurening. Kommunernes særlige krav påfører imidlertid bygherrer højere anlægsomkostninger til de bygninger, der er omfattet af en kommunes særlige energikrav, og reguleringen kan virke som en adgangsbarriere til det lokale marked og kan derigennem svække konkurrencen. Som led i *Aftaler om Vækstpakke 2014* er der indgået aftale om, at krav til bygningers energistandarder fremover alene reguleres i bygningsreglementet og ikke kan fastsættes i nye lokalplaner.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår, at kommunerne ikke længere skal have mulighed for at stille krav til bygningers energistandarder ud over bygningsreglementets almindelige krav. Det vil reducere omkostningerne ved byggeriet, ved at virksomhederne kan udnytte stordriftsfordele på tværs af kommunegrænser. Det vurderes ikke, at forslaget vil påvirke bygningernes kvalitet eller CO₂-udledningen nævneværdigt.

En tredje type regulering omfatter autorisationer eller krav om en offentlig eller privat godkendelse for at kunne arbejde. Det gælder fx på el-, vvs- og kloakområdet, hvor autorisationerne er indført af sikkerhedsmæssige hensyn. Men de nuværende autorisationskrav fordyrer håndværksarbejde ud over, hvad der sikkerhedsmæssigt er nødvendigt, fordi der skal flere håndværkere til fx at lave et køkken eller et badeværelse.

I april 2014 er der indgået aftale om en modernisering af autorisationerne på el-vvs- og kloakområdet. Med aftalen bliver det blandt andet muligt at opnå delautorisationer til visse dele af et fagområde. Uddannelseskravene til specifikke ombygninger mv. vil således ikke lempes, og der går derfor ikke på kompromis med sikkerheden. Mulighederne for delautorisationer kan gøre det mere attraktivt for flere virksomheder at indhente en autorisation og bidrager til at styrke konkurrencen og øge produktiviteten.

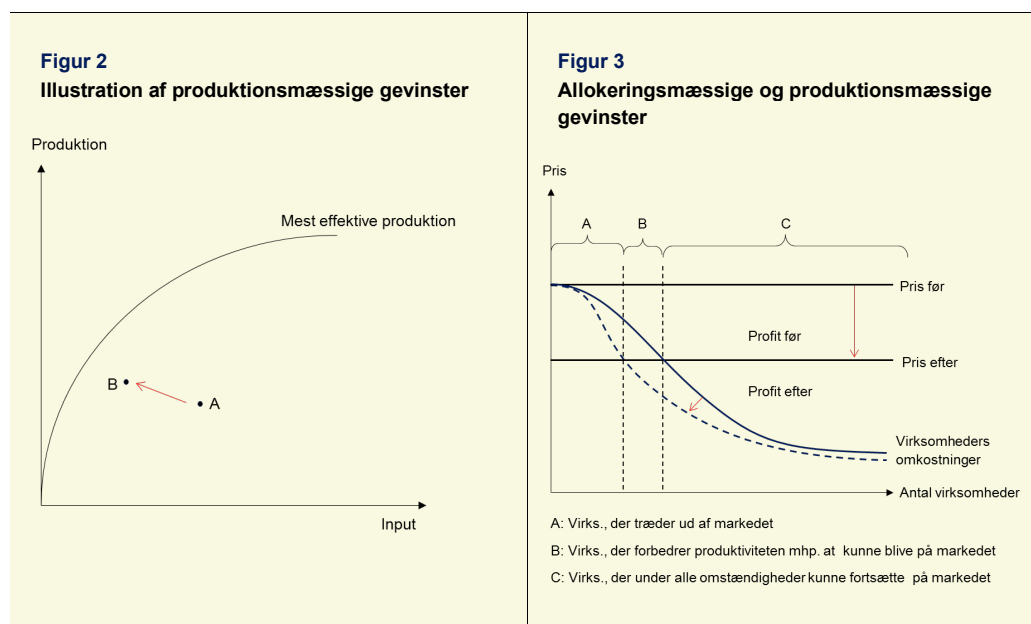
På samme måde kan regulering også øge virksomhedernes omkostninger ved fx at stille krav til, hvordan produktionen skal tilrettelægges, eller hvilke materialer eller processer, der skal anvendes. På transportområdet findes fx regler for, hvor meget gods, der må transporteres med en lastbil. Disse regler er fastsat ud fra et hensyn til slidtagen på vejene, men indebærer samtidig øgede omkostninger i transportbranchen. I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår en forlængelse af forsøgsordningen med modulvogntog samt en forøgelse af grænsen for, hvor mange ton gods der må fragtes i en lastbil. Det vurderes, at disse tiltag kan gennemføres, uden det øger slidtagen på vejene. Tiltagene vil samtidig mindske distributionsomkostningerne og øge produktiviteten i sektoren, fordi der kan transporteres mere gods hurtigere og med færre ressourcer.

2.1 Produktivitet og konkurrence

Ændringer i den offentlige regulering kan således styrke effektiviteten i virksomhederne og samfundsøkonomien. Det kan ske gennem en række kanaler, som ofte betegnes henholdsvis produktionsmæssige, allokeringsmæssige og dynamiske gevinster ved konkurrence, *jf. fx Griffith m.fl. (2004)*.

Produktionsmæssige gevinster

For det første kan ændringer af regulering styrke incitamenterne til at organisere arbejdet mere effektivt i en virksomhed. Det benævnes *produktionsmæssige gevinster* af konkurrence. En styrket konkurrence indebærer et vedvarende pres på omkostningerne i virksomhederne, så virksomhederne må øge effektiviteten. Det er illustreret i *figur 2*. En styrket konkurrence kan tilskynde virksomhederne til yderligere at optimere driften ved anvendelse af færre ressourcer uden at produktionen reduceres tilsvarende, fx ved bevægelsen fra punkt A til B. Lempelser af administrative byrder kan fx være en del af den forbedrede ressourceanvendelse i virksomhederne.



Anm.: Figur 2 er alene en illustration af de produktionsmæssige gevinster, og afspejler fx ikke eventuelle stordriftsfordele. Figur 3 viser en forenklet situation, hvor priserne er ens for alle virksomheder på markedet. Når virksomhederne har meget forskellige produktivitetssniveauer, vil priserne typisk også variere i et vist omfang. Varierende priser kan blandt andet skyldes, at virksomhederne producerer differentierede produkter, at der fx pga. transportomkostninger er ufuldkommen konkurrence lokalt, eller at køberne ikke har fuldt overblik over priserne.

Allokeringsmæssige gevinster

For det andet kan en styrket konkurrence indebære såkaldte *allokeringsmæssige gevinster*. Det dækker over, at produktiviteten på et givent marked øges ved at nye og mere produktive virksomheder i højere grad træder ind på markedet eller potentielt kan træde ind på markedet. Nye virksomheder på markedet vil desuden til-

skynde de nuværende virksomheder til at blive mere effektive, hvis de ikke skal miste markedsandele eller i sidste ende helt forlade markedet. Samlet vil en effektiv konkurrence sikre, at de virksomheder, som er mest effektive, vokser mere end de virksomheder, der ikke er lige så effektive, og at der dermed bliver skabt mere værdi i samfundet.

Figur 3 illustrerer, at virksomhedernes produktivitet og omkostninger ved produktionen er forskellige, og viser med et stiliseret eksempel de allokeringsmæssige gevinster af en styrket konkurrence inden for et givent marked. I figuren er konkurrencen i udgangspunktet svækket, og der er mange relativt uproduktive virksomheder på markedet. En styrkelse af konkurrencen fører til, at prisen på en given vare falder. Hvis de ineffektive virksomheder med høje omkostninger ikke effektiviserer produktionen i tilstrækkelig grad til, at den nye lavere pris kan dække omkostningerne, må disse virksomheder træde ud af markedet (markeret ved A i *figur 3*).

Nogle virksomheder vil lige netop effektivisere tilstrækkeligt til, at de kan blive på markedet (B i *figur 3*). Endelig vil der være en gruppe af virksomheder, der også uden effektiviseringer ville kunne blive på markedet (C i *figur 3*), men som følge af et stærkere konkurrencemæssigt pres også øger effektiviteten (produktionsmæssig gevinst). Den stærkere konkurrence har samlet set øget effektiviteten i virksomhederne.

Det bemærkes, at der kan være en række årsager til, at virksomheder på et givent tidspunkt har en lav produktivitet, uden at de nødvendigvis må forlade markedet. Det kan fx skyldes, at en virksomhed er i en fase med høje omkostninger investeret i innovation, som kan føre til, at deres produktivitet vil forøges på lidt længere sigt.

Endelig kan en svækket konkurrence også påvirke allokeringen af ressourcer mellem brancher. Det skal ses i sammenhæng med, at en svækket konkurrence indebærer, at virksomhederne kan tage en pris for deres varer og tjenester, som er højere end omkostningerne ved produktionen. Det indebærer, at anvendelsen af de omfattede varer og tjenester som input i produktionen i andre erhverv bliver dyrere, og det påvirker inputsammensætningen i produktionen på en måde, som ikke er hensigtsmæssig. På samme måde kan en svækket konkurrence påvirke forbrugerne gennem høje priser mv.

Dynamiske gevinster

Allokeringsmæssige og produktionsmæssige gevinster af en øget konkurrence indebærer, at niveauet for produktionen øges. Ændringer i regulering mv. kan desuden give anledning til vedvarende effekter, der permanent øger produktiviteten som følge af styrkede incitamentter til fx at udvikle nye arbejdsgange og et

større udbud af produkter gennem et øget incitament til innovation.¹ Det benævnes *dynamiske gevinster* af konkurrence.

Dynamik i et marked kan desuden indebære, at der i højere grad anvendes den nyeste teknologi. Når adgangsbarrierer sænkes, kan det således indebære, at ny teknologi tages hurtigere i anvendelse, enten i de eksisterende effektive virksomheder eller i nye virksomheder, der investerer i den nyeste teknologi for at komme ind på markedet. De mest effektive virksomheder er endvidere typisk også bedre end andre til at tage ny teknologi i anvendelse. Det trækker i retning af en øget produktivitet.

Dynamiske gevinster er særligt vanskelige at kvantificere. Flere studier peger dog på, at de dynamiske gevinster forbundet med en styrket konkurrence indebærer et væsentligt potentiale for at øge velstanden i et samfund. Det skyldes, at dynamiske gevinster ikke alene øger produktionens niveau, men vækstraten kan også forøges over en længere årrække og eventuelt også permanent, *jf. boks 1*.

Boks 1

Eksempler på analyser af virkningen af regulering på dynamikken i et marked

Arnold m.fl. (2011) sammenfatter en række analyser og konkluderer, at lande eller brancher, hvor reguleringen samlet set er lempelig, har oplevet højere produktivitet end lande, hvor reguleringen samlet set er mere restriktiv. Endelig viser analyserne, at der er en (signifikant) sammenhæng mellem regulering, der ikke er begrundet i markedsfejl mv., og en svagere produktivitetsudvikling. Det konkluderes, at effekterne på produktivetsvæksten er permanente. Størrelsesordenen af effekterne varierer dog noget på tværs af analyser.

Griffith m.fl. (2010) finder, at en ændring i reguleringen, der skaber en styrket konkurrence, bidrager positivt til omfanget af innovation og produktivitet. Analysen viser, at en reduktion af profitabiliteten på 1 pct.-point – som mål for styrken af konkurrencen – forøger omfanget af forskning og udvikling med 0,45 pct.-point.

Bourles m.fl. (2009) analyserer virkningen af regulering i upstream-markeder (leverandører) på produktiviteten i downstream-virksomheder på baggrund af OECDs product market regulation indikator. Analysen finder, at virkningen af en svækket konkurrence mellem leverandører er større end den direkte virkning på dette marked. En svag konkurrence mellem leverandører kan mindske incitamenterne til innovation og effektiviseringer i downstream-brancher, fordi en del af gevinsten herved tilfalder leverandørerne. En svækket konkurrence blandt leverandørerne kan også mindske de mulige distributionskanaler og dermed skabe adgangsbarrierer downstream, der svækker konkurrencen der. Til eksempel kan en stram regulering af detailhandlen eller af transportsektoren begrænse distributionskanalerne, og højere priser på distributionen af varer vil påvirke den samlede afsætning af varerne.

Aghion m.fl. (2004) analyserer virkningerne af øget adgang til et marked. Analysen tager udgangspunkt i reformer i UK i 1980'erne, der bidrog til at åbne det engelske marked for udenlandske virksomheder. I analysen konkluderes det, at øget adgang til markedet har øget produktivetsvæksten, også blandt de eksisterende, indenlandske virksomheder.

I forbindelse med *Aftaler om Vækstpakke 2014* er det vurderet, hvilken effekt de forskellige initiativer vil have på produktiviteten og strukturelt BNP frem mod 2020. Der er indregnet en effekt på niveauet af produktiviteten, men ikke eventuelle effekter på vækstraten på længere sigt. De indregnede virkninger afspejler de produktionsmæssige og allokeringmæssige gevinster, mens der ikke er taget

¹ Innovation vil kunne føre til, at en virksomhed opnår en (midlertidig) konkurrencefordel i form af bedre produkter og/eller lavere omkostninger. Det bemærkes, at der omvendt også teoretisk kan være tilfælde, hvor en styrket konkurrence kan svække produktiviteten. Det gælder på markeder, hvor konkurrencen i udgangspunktet er særligt stærk, *jf. Aghion m.fl. (2004)*.

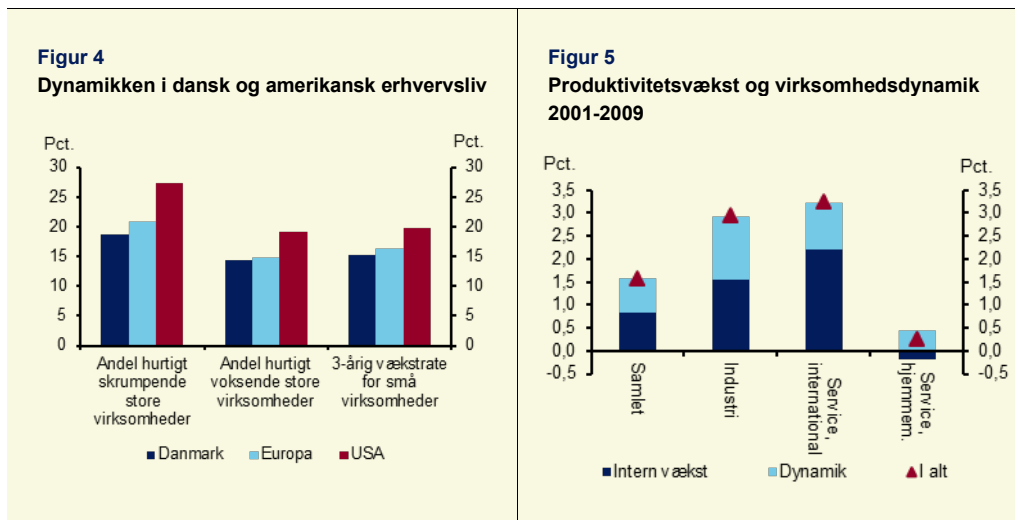
højde for eventuelle dynamiske gevinster. Det skal ses i sammenhæng med usikkerhederne forbundet med at opgøre de dynamiske gevinster, samt at de fleste initiativer i *Aftaler om Vækstpakke 2014* alene skønnes at give anledning til en virkning på produktionens niveau, fx initiativer, der sænker administrative omkostninger. Visse af initiativerne vil i midlertidig kunne have en større effekt på længere sigt, end det er lagt til grund, i det omfang de styrker dynamikken mellem virksomhederne, fx lempelse af ejerskabsrestriktioner.

2.2 Indikatorer på en svækket konkurrence

Som beskrevet ovenfor har en svækket konkurrence en række afledte konsekvenser både internt i en virksomhed, mellem virksomheder i en given branche og også mellem brancher. I dette afsnit beskrives en række indikatorer på, at konkurrencen i en branche er svækket.

For det første kan dynamikken i erhvervslivet være en indikator på konkurrence-situationen. I Danmark og resten af Europa er dynamikken i det private erhvervsliv overordnet mindre end i USA på en række dimensioner. I USA er der således flere virksomheder, der vokser hurtigt, og flere virksomheder, der skrumper hurtigt, end det er tilfældet i Danmark og resten af Europa under ét. Hertil kommer, at små amerikanske virksomheder hurtigere vokser sig store end de tilsvarende europæiske virksomheder, *jf. figur 4*. Det betyder, at ressourcerne i bl.a. Danmark bevæger sig langsommere over i de mest produktive virksomheder. U hensigtsmæssig regulering af erhvervslivet i Danmark og resten af Europa kan bidrage til den lavere dynamik, som på sin side potentielt kan reducere væksten.

Omvendt er Danmark omtrent på niveau med USA, når det gælder omfanget af oprettelser af nye jobs og nedlæggelser af eksisterende jobs. Det er udtryk for, at det danske arbejdsmarked er fleksibelt og bidrager til at understøtte dynamik og tilpasninger i erhvervslivet.



Kilde: Produktivitetskommissionen.

Anm.: Intern vækst er produktivitetsvækst inden for virksomheden, mens dynamik er vækst som følge af, at ressourcerne flyttes mellem høj- og lavproduktive virksomheder.

Kilde: Produktivitetskommissionen.

Der er imidlertid stor forskel på dynamikken på tværs af brancher. Produktivitetskommissionens arbejde peger på, at dynamikken i det danske erhvervsliv er svagest i de servicebrancher, der primært er orienteret mod det danske hjemmemarked og kun i mindre grad er udsat for international konkurrence, *jf. figur 5*. Det peger i retning af, at en stærkere konkurrence i disse servicebrancher kan understøtte en højere dynamik.

En anden indikator på konkurrencesituationen og forvriddninger i økonomien er, hvorvidt virksomhederne kan opretholde høje fortjenester. Høje fortjenester kan være en følge af ineffektiv regulering, der svækker konkurrencen i en branche, og som derfor giver anledning til, at de omfattede brancher kan tage en højere fortjeneste pr. enhed, end det ville være tilfældet under en stærkere konkurrence, fx ved at skabe adgangsbarrierer eller pålægge virksomhederne forskellige typer af krav eller andre omkostninger.

Regulering, der ikke er indrettet omkostningseffektivt, kan derfor indebære, at priserne på varer og tjenester kan være højere end omkostningerne forbundet med produktionen, og at der skabes afledte forvriddninger i økonomien.

En høj fortjeneste pr. enhed i en branche kan derfor være et tegn på, at der er potentiale for at styrke konkurrencen og øge produktiviteten.

Opgørelser viser, at fortjenesterne overordnet ikke er markante i Danmark, men at der er forskelle inden for de forskellige brancher. Der er derfor potentiale for lavere priser for husholdninger og erhverv gennem målrettede initiativer, der styrker konkurrencen særligt i visse brancher.

Som en indikation på fortjenesten pr. enhed kan betragtes den såkaldte mark up, der udtrykker den gennemsnitlige procentuelle forskel mellem omkostningerne og priserne i branchen. Metoden til at beregne mark up er nærmere beskrevet i *bilag 1*.

Opgørelser baseret på nationalregnskabets oplysninger viser, at mark up'en for de internationalt konkurrenceudsatte serviceerhverv er lavere end for de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv, *jf. tabel 2*. Når der ses bort fra medicinalindustrien er mark up'en i fremstillingsindustrien endvidere lidt lavere end i de konkurrenceudsatte serviceerhverv. Dette peger i retning af, at industrien overordnet set er underlagt en stærkere konkurrence end serviceerhvervene, samt at international konkurrenceudsættelse har betydning for konkurrencesituationen blandt serviceerhvervene. Medicinalindustriens høje mark up afspejler formentlig i et vist omfang medicinalvirksomhedernes forskning og udvikling, der dækkes af løbende fortjenester på det efterfølgende salg af medicinalprodukter.

Tabel 2
Mark up-estimer for udvalgte branchegrupper, gennemsnit 1997-2007

Sektor	Mark up
Medicinalindustri	19,6 pct.
Finansiell virksomhed og service	19,3 pct.
Energiforsyning	18,3 pct.
Hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv	3,3 pct.
Fremstillingsindustri under ét	3,1 pct.
Internationalt konkurrenceudsatte serviceerhverv	2,5 pct.
Øvrig fremstillingsindustri	2,2 pct.
Bygge og anlæg	1,6 pct.
Søtransport	1,2 pct.
Vandforsyning	-3,1 pct.
Landbrug	-12 pct.

Anm.: Mark up'er for bygge og anlæg, energi- og vandforsyning samt landbruget skal fortolkes med varsomhed på grund af disse branchers særlige karakter og datakvalitet. Opdelingen i internationalt konkurrenceudsatte og hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv følger Produktivitetskommissionens klassifikation. Beregningen er baseret på nationalregnskabets data.

Kilde: Egne beregninger.

Mark up'erne og de små forskelle på tværs af de overordnede grupperinger af fremstillings- og serviceerhverv giver ikke en indikation af markante forvridninger på tværs af brancher. Resultaterne skal dog fortolkes med varsomhed, da de er behæftet med usikkerhed og dækker over variation blandt de erhverv, de overordnede grupperinger omfatter. Endvidere kan svag konkurrence i en branche resultere i et højere omkostningsniveau i virksomhederne og trække i retning af en lavere mark up og lavere dynamik mellem virksomhederne. På trods af lave mark up'er kan der derfor være potentiale for betydelige gevinster som følge af konkurrencemæssige forbedringer.

OECD-studier af mark up'er på tværs af lande peger desuden på, at mark up'erne i de danske fremstillingserhverv er på niveau med sammenlignelige lande, mens mark up'erne i danske serviceerhverv er lave end i de lande, vi normalt sammenligner os med, *jf. OECD (1996) og OECD (2010)*.

Det bemærkes, at mark up'erne i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv beregnet på baggrund af nationalregnskabet i *tabel 2* er lavere end resultaterne i *Produktivitetskommissionens Analyserapport 2*. Det betyder, at effekterne af forbedringer af reguleringen i disse erhverv vurderes at være mindre, end hvis Produktivitetskommissionens resultater blev lagt til grund.

3. Konkrete regneprincipper

Offentlig regulering vedrører typisk bestemte brancher eller grupper af virksomheder. En effektberegning af, hvordan reguleringen påvirker brancher eller virksomheder, kræver en konkret vurdering af reguleringens betydning for virksomhedernes adfærd og aktiviteter, dvs. hvordan ressourceanvendelse, inputforbrug, produktionsprocesser og teknologivalg påvirkes.

I nedenstående *afsnit 3.1* beskrives de regneprincipper, der er anvendt for vurderingen af virkningerne af initiativerne i *Aftaler om Vækstpakke 2014*. Initiativerne vil desuden have afledte virkninger for resten af økonomien som beskrevet ovenfor i *afsnit 2.2*. Det gælder både direkte ved en reduktion af andre branchers produktionsomkostninger og indirekte via en ændret fordeling af ressourcerne i økonomien mellem de forskellige brancher. Kombinationen af den direkte virkning i den branche, hvor reguleringen ændres, og de afledte virkninger heraf i andre brancher giver den samlede virkning på det strukturelle BNP. I *afsnit 3.2* og *3.3* beskrives regneprincipperne for at opgøre de samlede makroøkonomiske strukturvirkninger af *Aftaler om Vækstpakke 2014*.

3.1 De konkrete initiativer i *Aftaler om Vækstpakke 2014*

Vækstpakke 2014 – Danmark helt ud af krisen indeholder mere end 100 initiativer fordelt på 2 kategorier:

1. *Nemmere og billigere at drive virksomhed og styrket adgang til finansiering*
2. *Lavere priser for husholdninger og virksomheder og styrkede kvalifikationer*

Nedenfor redegøres for de konkrete regneprincipper, der er lagt til grund for vurderingen af initiativernes virkninger i de omfattede brancher. Regneprincipperne for virkningen på strukturelt BNP er beskrevet i *afsnit 3.2* og *3.3*.

3.1.1. Nemmere og billigere at drive virksomhed og styrket adgang til finansiering

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* sigtes der for det første mod at gøre det nemmere og billigere at drive virksomhed. Det sker gennem en lang række initiativer, der overordnet sigter mod at forkorte offentlig sagsbehandlingstid, begrænse administrative byrder, sænke gebyrer mv., begrænse produktionsafgifter samt andre former for omkostningsbebyrdende regulering. Der sigtes desuden mod en *styrket adgang til finansiering* i særligt små og mellemstore virksomheder. I *tabel 3* findes en oversigt over initiativerne i dette tema samt et skøn for initiativernes virkning på det strukturelle BNP.

Tabel 3**Initiativer i tema 1: Nærmere og billigere at drive virksomhed og styrket adgang til finansiering**

Initiativ	Type af regulering	Vækstbidrag, mia. kr.
Fokusering af miljøgodkendelser	Kortere sagsbehandlingstid og administrative lettelser	0,1
Reduktion af sagsbehandlingstider i kommuner og stat	Kortere sagsbehandlingstid, lavere gebyrer	0,1
Nærmere at bogføre og afregne moms og skat (Nem- Virksomhed)	Administrative lettelser og øget arbejds-kraftsproduktivitet mv.	0,3
Udrulning af eSKATdata	Administrative lettelser og øget arbejds-kraftsproduktivitet mv.	0,2
Afskaffelse af medielicens for erhverv	Lavere gebyrer	>0
Gratis adgang til regnskaber	Lavere gebyrer	-
Forenkling af fødevarereguleringen	Lavere gebyrer og mere produktivets-fremmende regulering i øvrigt	>0
Forhøjelse af totalvægten for 7-akslede vogntog	Produktivetsfremmende regulering i øvrigt	>0
Forlængelse af forsøgsordning med modulvogntog	Produktivetsfremmende regulering i øvrigt	0,2
Afskaffelse af PSO for gas og lempelse af PSO for el	Lavere afgifter mv.	0,6
Tilbagerulning af forsyningssikkerhedsafgiften (FSA)	Lavere afgifter mv.	0,2
Billiggørelser af energiaftalen	Lavere afgifter mv.	0,1
Forhøjelse af fradrag for moms på hotelovernatninger	Lavere afgifter mv.	0,1
Styrkede rammevilkår for offshore-skibe gennem en justering af tonnageskatteordningen	Lempeligere beskatning af selskaber	-
Indsats for yderligere administrative lempelser for produktionsvirksomheder	Øvrige typer af initiativer	-
Udmøntning af 2,5 mia. kr. til bedre infrastruktur	Øvrige typer af initiativer	.
Bedre mulighed for at genstarte efter konkurs	Øvrige typer af initiativer	.
Ny strategi for eksport- og erhvervsfremme	Øvrige typer af initiativer	-
Målrettet lempelse af udbyttebeskatningen for danske selskaber	Lavere beskatning af opsparing og investering mv.	0,1
Forlængelse af vækstlæneordningen	Styrket adgang til kapital	-
Etablering af Dansk Vækstkapital II	Styrket adgang til kapital	-
Ny accelerationspulje til virksomheder med særskilt vækstpotentiale	Styrket adgang til kapital	-
Forlængelse af eksportlæneordningen	Styrket adgang til kapital	-
Etablering af en grøn fond	Styrket adgang til kapital	-
Tema 1 i alt		2,0

Anm.: Vækstbidraget er udtryk for, hvor meget det strukturelle BNP skønnes forøget i 2020 opgjort i strukturelt 2014-niveau.

Nedenfor beskrives, hvordan de enkelte typer af initiativer vurderes at påvirke produktiviteten i de berørte brancher, og hvordan virkningerne er kvantificeret.

3.1.1.1 Administrative lettelser og kortere offentlig sagsbehandling

Offentlig regulering pålægger ofte virksomheder administrative byrder og indebærer en sagsbehandling i fx en kommune, der både tager tid, og hvor afslut-

ningstidspunktet kan være usikkert for virksomhederne. De administrative byrder for virksomhederne består primært i de lønudgifter, som virksomhederne må afholde for at leve op til myndighedernes krav. Det kan eksempelvis være krav til egenkontrol eller løbende informations- og dokumentationsforpligtigelser. Disse typer omkostninger opgøres ved den såkaldte AMVAB-metode, *jf. boks 2*.

Boks 2

Metoder til opgørelse af effekterne af forskellige typer administrative lettelser

Administrative byrder for private virksomheder forbundet med fx en regulering kan opgøres ved en aktivitetsbaseret måling af de administrative byrder (AMVAB). En AMVAB-måling baseres på skøn for, hvor mange timer virksomhederne samlet set anvender i forbindelse med administration af de pågældende regler, samt en gennemsnitlig time-løn for den type af medarbejdere, der skal foretage arbejdet.

Administrative lettelser frigør i altovervejende grad medarbejderressourcer i de virksomheder, der oplever en administrativ lettelse. Samtidig antages det, at virksomhederne kan opretholde en uændret produktion og dermed, at administrative lettelser vil øge arbejdskraftens produktivitet i de berørte virksomheder. De frigjorte arbejdskraftressourcer vil enten kunne forblive i virksomhederne eller på sigt finde anden beskæftigelse.

Anm.: AMVAB-metoden er beskrevet på hjemmesiden www.erhvervsstyrelsen.dk/amvab.

Samlet vurderes det, at *Aftaler om Vækstpakke 2014* og øvrige af regeringens resultater i 2014 vil skabe administrative lettelser og sænke gebyrer mv. med i alt ca. 1/2 mia. kr., *jf. tabel 4*. Administrative lettelser vil bidrage til at øge arbejdsproduktiviteten i virksomhederne, mens gebyrlettelser vil sænke virksomhedernes omkostninger til køb af tjenesteydelser. Fx vil afskaffelsen af næringsbrevsordningen betyde, at de berørte fødevarer virksomheder ikke længere skal bruge tid og ressourcer på at indsamle og indsende de nødvendige oplysninger til Erhvervsstyrelsen. Det forudsættes at kunne frigive medarbejdere til mere produktive formål og dermed øges arbejdskraftproduktiviteten.

Tabel 4

Administrative lettelser, lettelser af gebyrer, licens mv.

Initiativ	Mio. kr., årlig	
	virkning, 2014-niveau	Vækstbidrag, mia. kr.
Nemmere at bogføre og afregne moms og skat (NemVirksomhed)	134	0,3
Udrulning af eSKATdata	90	0,2
Afskaffelse af medielicens for erhverv	81	>0
Forenkling af fødevareregulering (kødkontrolafgifter, næringsbrevsordningen, fødevarerhygiejnekursus mv.)	107	>0
Reduktion af sagsbehandlingstider i kommuner ¹⁾ (gebyrlettelser)	55	0,1
Modernisering af el-, vvs- og kloakautorisationer ¹⁾	43	0,3
Intelligent regulering af miljøgodkendelser* (færre godkendelsespligtige industrivirksomheder)	25	0,1
Gratis adgang til regnskaber	10	-
Samlede administrative lettelser, gebyrlettelser mv.	544	1,1

1) Initiativet omfatter øvrige besparelser foruden de angivne administrative lettelser mv., og vækstbidraget afspejler virkningerne af det samlede initiativ. Der er ikke beregnet BNP-effekt af gratis adgang til regnskaber.
Kilde: Erhvervs- og vækstministeriet og egne beregninger.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår initiativer, der sætter servicemål for sagsbehandlingstiderne i forbindelse med blandt andet byggegodkendelser og miljøgodkendelser af industrivirksomheder.

Initiativerne forventes at reducere de gennemsnitlige kommunale sagsbehandlingstider på miljøgodkendelser af industrivirksomheder med knap 6 måneder og for byggegodkendelser mellem 40 og 50 dage afhængigt af byggeriet, der søges godkendelse til.

En offentlig sagsbehandling kan påføre virksomhederne en række forskelligartede direkte eller indirekte meromkostninger. Ud over de administrative byrder forbundet hermed kan sagsprocesser være gebyrbelagt for at dække de offentlige omkostninger ved sagsbehandlingen. I nogle tilfælde er der store forskelle på, hvordan gebyrerne fastsættes på tværs af kommuner, og de er ikke nødvendigvis kosttætte. Det gælder fx på byggeområdet.

Selve sagsbehandlingstiden kan også påføre virksomhederne omkostninger. Det må dog som udgangspunkt forventes, at virksomhederne tager højde for sagsbehandlingstiden i planlægningen af nybyggeri, produktionsudvidelser eller ændringer mv. Dermed er det i en vis udstrækning muligt for virksomhederne at planlægge sine produktionsudvidelser mv. efter myndighedskravene om godkendelser mv., om end lang sagsbehandlingstid kan virke begrænsende for dynamikken i et marked, hvis det vanskeliggør virksomhedernes mulighed for at imødekomme nye ordrer eller vokse hurtigere.

Den strukturelle effekt af selve sagsbehandlingstiden (ud over de administrative byrder og eventuelle gebyrer) udgøres primært af, at virksomhedernes kapitalomkostninger forøges. Det skyldes, at sagsbehandlingstiden påfører virksomhederne indirekte omkostninger i form af et lavere afkast på dele af deres kapitalapparat, *jf. boks 3*. Kortere sagsbehandlingstider og lavere kapitalomkostninger øger dermed incitamenterne til at investere i kapital og vil have positive afledte virkninger på resten af økonomien.

Boks 3**Metode til at opgøre effekterne af sagsbehandlingstid**

Den strukturelle virkning af kortere sagsbehandlingstid udgøres primært af en reduktion i virksomhedernes omkostninger til kapitalapparat, herunder nye investeringer. Fx vil et produktionsanlæg, der kræver miljøgodkendelse, alt andet lige være dyrere at investere i, end hvis det samme anlæg ikke krævede en godkendelse, fordi sagsbehandlingstiden påfører virksomhederne indirekte omkostninger i form af et lavere afkast på kapitalapparatet. Når sagsbehandlingstiden reduceres, betyder det derfor, at afkastkravet til en marginal stigning i kapitalforbruget reduceres. Det vil tiltrække flere investeringer og i sidste ende øge produktionen i de berørte virksomheder samt have afledte effekter på resten af økonomien. Øvrige effekter relateret til uvished om sagsbehandlingstiden og godkendelseskrav er meget vanskelige at kvantificere.

Omkostningerne til virksomhedernes kapitalapparat kan økonomisk beskrives ved virksomhedernes såkaldte usercost af kapitalapparatet. Et simpelt udtryk for virksomhedernes usercost er (hvor der ses bort fra blandt andet beskatning):

$$(1) \quad Usercost = P_K(r + \delta),$$

hvor P_K er prisen på en investering, r er realrenten og δ er afskrivningsraten. For nogle virksomheder vil det kun være en del af deres produktion, der er omfattet af godkendelsespligt. Dermed vil lavere sagsbehandlingstider kun påvirke omkostningerne til en del af virksomhedernes samlede kapitalapparat. En virksomheds gennemsnitlige usercost vil dermed være et gennemsnit mellem den markedsbestemte usercost, jf. (1), for den del af kapitalapparatet, som indgår i produktion, der ikke skal godkendes, og den højere usercost, jf. (2), der inkluderer de omkostninger, der følger af sagsbehandlingstiden.

Det er behæftet med betydelig usikkerhed at skønne over, hvor meget virksomhedernes investerings- og kapitalomkostninger forøges af selve sagsbehandlingstiden og usikkerheden herom. Det er forsimplet lagt til grund, at meromkostningen som følge af sagsbehandlingstiden udgør realrenten gange sagsbehandlingstiden. Det svarer til, at den strukturelle samfundsmæssige omkostning ved sagsbehandlingstiden udgøres af det alternative afkast, der kunne være opnået af kapitalen i sagsbehandlingstiden:

$$(2) \quad Usercost_\tau = P_K(r + \delta + s\tau),$$

hvor τ angiver omkostningen ved sagsbehandlingstiden s , som antages at svare til realrenten. Der skal endvidere tages højde for, at det ikke nødvendigvis er hvert år, at virksomhedernes produktion skal godkendes. Virksomhedernes gennemsnitlige usercost ($Usercost$) skal derfor også vægtes med den andel (λ) af virksomhedernes kapital, der årligt afhænger af godkendelse, jf. (3).

$$(3) \quad Usercost = \lambda * usercost_\tau + (1 - \lambda) * usercost$$

Endelig skal der yderligere tages højde for, at det ikke nødvendigvis er alle virksomheder i en sektor, der er underlagt en given sagsbehandling.

Samlet set vurderes det, at kortere sagsbehandlingstid for *miljøgodkendelser af industrivirksomheder* reducerer de godkendelsespligtige virksomheders kapitalomkostninger med mellem 0,1 og 0,2 pct. Der ligger en række forudsætninger til grund for denne vurdering, jf. boks 3. Det er blandt andet forudsat, at 30 pct. af de miljøgodkendelsespligtige virksomheders kapitalapparat er omfattet af forslaget. Dette skøn er forbundet med stor usikkerhed, idet datagrundlaget herfor er begrænset. Endelig lægges det til grund, at virksomhederne skal have fornyet deres godkendelse hvert 10. år.

Samlet set svarer det til, at 3 pct. af de miljøgodkendelsespligtige virksomhedernes samlede kapital påvirkes af en godkendelse hvert år og dermed påføres meromkostninger i forbindelse med sagsbehandlingen. Effekten på strukturelt BNP

som følge heraf beregnes i en generel ligevægtsmodel, jf. afsnit 3.2. I den samlede vurdering af effekterne ved *fokusering af miljøgodkendelser* indgår også virkningerne af administrative lettelser i forbindelse med initiativet. Samlet set vurderes initiativet at bidrage til strukturelt BNP med ca. 0,1 mia. kr.

Kortere byggesagsbehandling er skønsmæssigt opgjort til at reducere bygherrerens kapitalomkostninger med mellem 0,3 og 0,4 pct. Det er lagt til grund, at sagsbehandlingstiden i gennemsnit vil reduceres fra 75 dage til 50 dage for samtlige byggegodkendelser vedrørende industri- og lagerbygninger. Det er antaget, at virksomhederne i industrien (bygherrerne) i gennemsnit hvert 2½ år har en byggesagsbehandling².

Yderligere er det lagt til grund for beregningen, at en byggegodkendelse i gennemsnit omfatter 50 pct. af en virksomheds kapitalapparat³. Samlet set vurderes kortere byggesagsbehandling at bidrage til strukturelt BNP med knap 0,1 mia. kr. Hertil er lagt et overslag for effekten af reduktioner i øvrige sagsbehandlingstider på 50 mio. kr. samt effekten af de samlede gebyrlettelser forbundet med *Reduktion af sagsbehandlingstider i kommuner og stat*.

3.1.1.2 Produktivitetsfremmende regulering i øvrigt

En række initiativer i *Aftaler om Vækstpakke 2014* sigter mod at fremme produktiviteten i virksomhederne.

Initiativerne sigter blandt andet mod at give virksomhederne bedre mulighed for at tilrettelægge sine aktiviteter på en mere produktivitetsfremmende og omkostningseffektiv måde. Eksisterende regulering kan stille specifikke krav til fx materialeforbrug, teknologi og processer. Specifikke krav forhindrer potentielt virksomhederne i at producere på den mest omkostningseffektive måde og kan begrænse anvendelsen af bedre og nyere teknologi. Regulering, der i stedet stiller krav til fx emissionsniveauer, forbrugeroplysning mv., sikrer, at samfundsmæssige hensyn tilgodeses uden at skabe unødige meromkostninger for virksomhederne.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår fx en omlægning af miljøreguleringen for industrivirksomheder, så der i højere grad stilles krav til virksomhedernes udledning til miljøet fremfor virksomhedernes produktionsniveauer.

Regulering kan også have betydning for, hvor effektivt virksomheder kan producere og kan begrænse mulighederne for stordriftsfordele i produktionen. I *Aftaler*

² Dette skøn er baseret på, at der i 2012 blev meddelt cirka 6.200 byggegodkendelser af industri- og lagerbygninger, hvilket svarer til, at ca. 40 pct. af de ca. 15.700 virksomheder i industrien fik meddelt en byggetilladelse eller i gennemsnit søger om en byggetilladelse hvert 2½ år.

³ Dette skøn er baseret på en forudsætning om, at samtlige anlægsaktiver i industrien kræver en byggegodkendelse. Opgjort på baggrund af regnskabstal fra Danmarks Statistik udgør anlægsaktiverne cirka 50 pct. af industriens samlede aktiver. Det svarer til, at 20 pct. af alle industrivirksomheders samlede kapital skal godkendes hvert år og dermed påføres meromkostninger i forbindelse med sagsbehandlingen.

om *Vækstpakke 2014* indgår en forhøjelse af grænsen for totalvægt for syv-akslede vogntog og forlængelse af forsøgsordningen for modulvogntog. Den enkelte lastbil og chauffør vil fremover kunne transportere flere varer og dermed udnytte stordriftsfordele i godstransporten.

Det skønnes, at de to initiativer samlet set vil indebære, at erhvervets omkostninger kan reduceres med 0,1 mia. kr. Det svarer til en forøgelse af transportsektorens produktivitet på godt ½ pct. Skønnet tager afsæt i vurderinger fra Vejdirektoratet og Cowi af, hvor meget virksomhederne sparer i løn, afskrivninger af kapital og brændsel, hvis de transporterer den samme mængde varer med færre lastbiler.

Aftalen om modernisering af autorisationerne på el-, vvs- og kloakområdet fra april 2014 bidrager til at øge produktiviteten i byggeriet, fordi renoveringer vil kunne ske med færre overdragelser mellem forskellige håndværkere. I forbindelse med *Aftaler om Vækstpakke 2014* er der beregningsteknisk taget udgangspunkt i overslag over blandt andet, hvor mange gennemgribende renoveringer af køkkener og badeværelser, der foretages hvert år, samt lagt til grund at der kan spares 2 overleveringer ved hver gennemgribende renovering. Det er desuden forudsat, at den gennemsnitlige afstand mellem to byggepladser mv. er 15 km. (eller 15 minutter). På den baggrund kan det med udgangspunkt i Transportministeriets transportøkonomiske enhedspriser opgøres, at det sparede kørselsomfang som følge af færre overdragelser mellem håndværkere vil reducere omkostningerne i erhvervet med knap 50 mio. kr.

Hertil kommer, at aftalen vil lempe de administrative omkostninger og styrke konkurrencen, *jf. nedenfor*. Samlet set skønnes det, at aftalen vil reducere omkostningerne i erhvervet med godt 0,1 mia. kr.

3.1.1.3. Lavere gebyrer og afgifter mv.

Nedsættelser af gebyrer og afgifter mv., der påhviler erhverv, vil overordnet billiggøre produktionen og på den måde styrke virksomhederne. Gebyrer og afgifter på bestemte varer eller tjenester skævvrider desuden forholdet mellem priserne på de omfattede varer og andre varer i økonomien. Når erhvervenes PSO-betaling på el nedsættes, vil der til eksempel anvendes mere el i produktionen, således at omfanget af el anvendt i produktionen nærmer sig det samfundsøkonomisk mest hensigtsmæssige niveau, givet at afgifterne også efter nedsættelsen fortsat regulerer eksternaliteter knyttet til klimaet mv. og givet de danske klimamålsætninger, *jf. også ovenfor*. Nedsættelser af afgifter mv. kan således også indebære en samfundsøkonomisk mere hensigtsmæssig anvendelse af produktionsfaktorerne.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår en række initiativer på energiområdet, der i alt skønnes at indebære en lempelse for erhvervslivet på knap 1,8 mia. kr. i 2020.⁴ Der er i den forbindelse indgået aftale om at afskaffe PSO vedr. gas samt at lempe PSO vedr. el, der særligt er målrettet erhvervslivet. Samlet set skønnes det, at de to initiativer vil reducere energiomkostningerne med godt 1½ mia. kr. opgjort i umiddelbar varig virkning.⁵ Der er desuden indgået aftale om at aflyse etableringen af 100 MW kystnære havvindmøller og lavere PSO-støtte til landmøller. Det skønnes at indebære en lempelse af PSO-betalingerne på godt 0,1 mia. kr. for husholdninger og erhverv.

3.1.1.4 Styrket adgang til kapital

Aftaler om Vækstpakke 2014 sigter desuden mod at styrke adgangen til kapital i særligt små og mellemstore virksomheder. Det skal ses i lyset af, at der kan være fx informationsbarrierer, således at der ikke nødvendigvis findes et marked for kapital særligt til disse virksomheder i tilstrækkeligt omfang.

Danmark har traditionelt haft et velfungerende marked for erhvervsudlån (penge- og realkreditudlån), også til mindre virksomheder. I Danmark er der fx ikke et stort marked for egenkapital til små og mellemstore virksomheder. Virksomhedernes muligheder for at komme ind i solide vækstforløb, hvor de gennemfører rentable investeringer og øger deres aktiviteter, afhænger bl.a. af virksomhedernes adgang til finansiering.

Overordnet kan mulighederne for adgang til kapital enten styrkes ved at gennemføre målrettede finansieringsinitiativer, der kan styrke adgangen til risikovillig kapital for SMV'er med vækstpotentiale, eller ved at gennemføre justeringer af skattereglerne, herunder af beskatningen af udbytter mv.

Sådanne finansieringsinitiativer skal sigte mod at korrigere for potentielle konkrete markedsfejl og ”huller i markedet”, som private investorer ikke dækker, eksempelvis som følge af, at der ikke er samme information til rådighed for investorer som for virksomhedsejeren, eller fordi der mangler infrastruktur til at kanalisere større investeringer ud i små virksomheder. Hvis initiativer ikke har dette sigte, kan offentlige finansieringsinitiativer fortrænge private investeringer og omfordele den tilgængelige kapital, så kapitalen samlet set ikke flyder derhen, hvor den genererer det højeste afkast.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår en række initiativer, der bidrager direkte til at øge omfanget af tilgængelig kapital. I forbindelse med *Aftaler om Vækstpakke 2014* er der dog ikke indregnet et vækstbidrag fra initiativerne vedrørende øget

⁴ Virkningen vil være lavere på længere sigt, fordi energiforbruget er aftagende, og fordi visse af initiativerne er af midlertidig karakter.

⁵ Der er generelt ikke indregnet virkninger af et øget arbejdsudbud i forbindelse skøn for bidrag til indfrielse af regeringens vækstmålsætning. Der indgår dog et øget arbejdsudbud fra initiativer på skatteområdet, der er rettet mod husholdningerne, herunder afskaffelsen af PSO vedr. gas.

adgang til finansiering. Det skal ses i sammenhæng med, at der kun er afsat budgetmæssige midler til initiativerne i en midlertidig periode.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår desuden en lempelse af selskabers beskatning af udbytte fra unoterede porteføljeaktier, der sigter mod at lempe beskatningen af opsparing, og som samtidig kan bidrage til at øge investeringerne i danske virksomheder.

3.1.2. Lavere priser for forbrugere og virksomheder og styrkede kvalifikationer

Gennem effektiviseringer og styrket konkurrence sigter *Aftaler om Vækstpakke 2014* mod en højere produktivitet og lavere omkostninger i en række brancher. Det vil være til gavn for både virksomheder og husholdninger, der vil opleve lavere priser, end det ellers ville være tilfældet. I nedenstående *tabel 5* fremgår de initiativer i *Aftaler om Vækstpakke 2014*, der sigter mod lavere priser for virksomheder og forbrugere mv., samt skøn for initiativernes bidrag til det strukturelle BNP.

Tabel 5
Initiativer i tema 2: Lavere priser for virksomheder og forbrugere og styrkede kvalifikationer

Initiativ	Type af regulering	Vækstbidrag, mia. kr.
Mere effektive forsyningssektorer	Effektiviseringskrav	2,9
Afskaffelse af frikørselsordningen ¹⁾	Afgifter mv. på erhverv	-0,1
Færre ansættelsesklausuler	Styrket konkurrence	-
Styrket håndhævelse af konkurrenceloven	Styrket konkurrence	-
Generel lempelse af autorisations- og uddannelseskrav for en række små erhverv	Styrket konkurrence og produktivitsfremmende regulering i øvrigt	0,1
Øget anvendelse af internationale standarder	Styrket konkurrence og produktivitsfremmende regulering i øvrigt	0,1
Modernisering af lodsmarkedet	Styrket konkurrence og produktivitsfremmende regulering i øvrigt	-
Harmonisering af brandkrav i byggeriet	Styrket konkurrence og produktivitsfremmende regulering i øvrigt	-
Justering af muligheder for byggekrav i lokalplaner	Produktivitsfremmende regulering i øvrigt	0,1
Udvidelse af flexboligordningen	Forbedrede vilkår for husholdninger i øvrigt	-
Gennemsigtighed på realkreditmarkedet	Forbedrede vilkår for husholdninger i øvrigt	-
Mere og bedre voksen- og efteruddannelse	Mere erhvervsrettet viden	-
Flere praktikpladser til dygtige elever	Mere erhvervsrettet viden	-
Øget kvalitet og relevans i videregående uddannelser	Mere erhvervsrettet viden	-
Investeringer i forskning og innovation	Mere erhvervsrettet viden	-
Avanceret produktion og ressourceeffektivitet	Mere produktivitsfremmende regulering i øvrigt	-
Tema 2 i alt		3,1

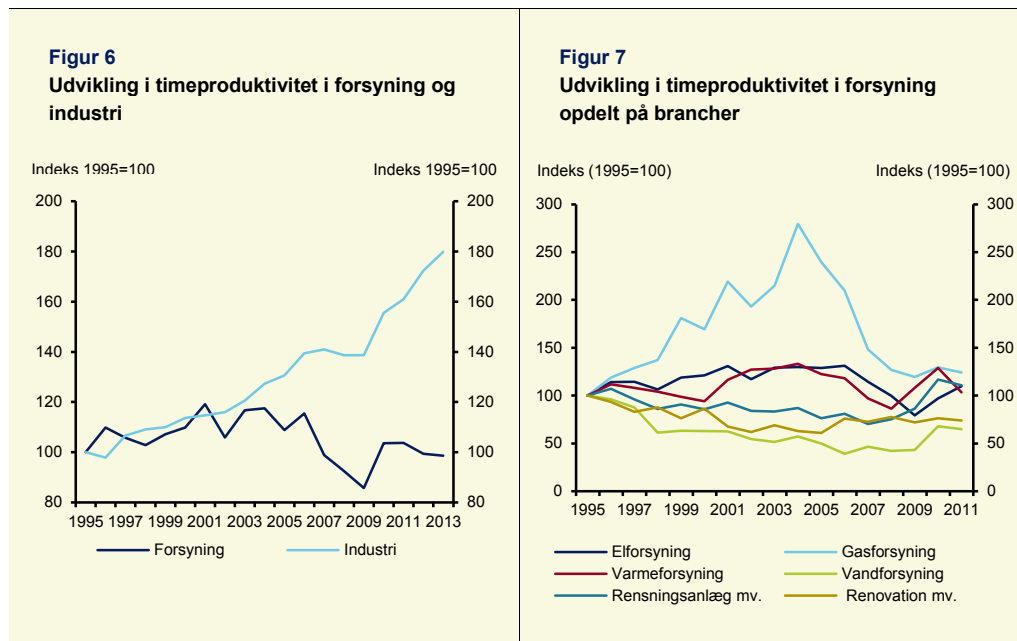
Anm.: Vækstbidraget er udtryk for, hvor meget det strukturelle BNP skønnes forøget i 2020 opgjort i strukturelt 2014-niveau.

1) Bidrager til finansiering af vækstinitiativer.

3.1.2.1 Effektiviseringskrav i forsyningssektoren

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår initiativer vedrørende dele af forsyningssektoren. Initiativerne sigter mod at styrke produktiviteten i sektoren, især på de anlæg og værker, som er mindst effektive.

Sektoren har under ét haft en næsten uændret timeproduktivitet siden 1995, *jf. figur 6*. På brancheniveau er gasforsyning den branche, der har haft den største stigning i produktiviteten. Dette dækker over en markant stigning op til midten af 00'erne, efterfulgt af en faldende udvikling i produktiviteten i anden halvdel af 00'erne. I brancherne for varmforsyning, rensning og elforsyning er der mindre stigninger i produktiviteten siden 1995, hvilket især drives af stigninger i de seneste år. I brancherne for vandforsyning og renovation er timeproduktiviteten faldet stødt op til midten af 00'erne, hvorefter en mindre del af faldet er indhentet, *jf. figur 7*.

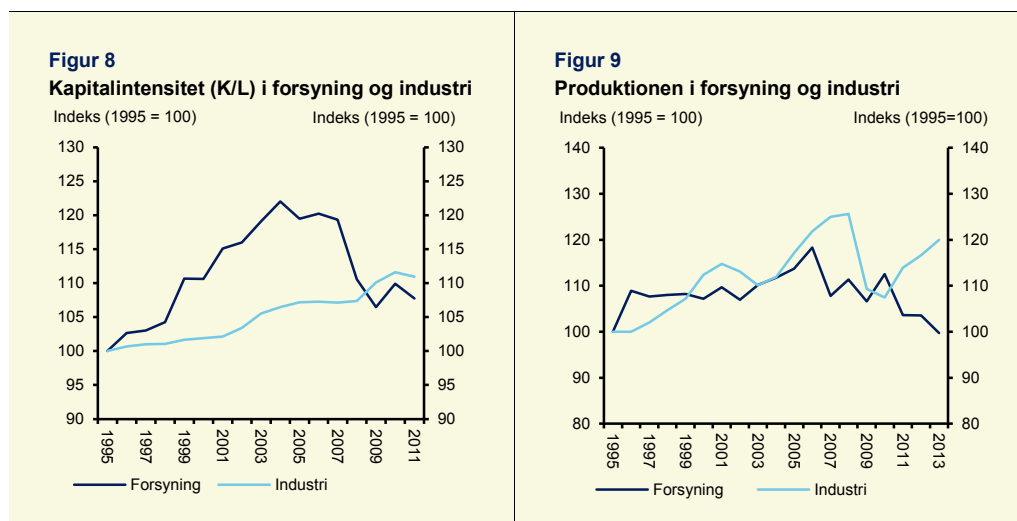


Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den svage produktivitetsudvikling i forsyningssektoren sammenlignet med industrien kan skyldes, at antallet af arbejdstimer er steget, uden at kapitalapparatet er steget tilsvarende, *jf. figur 8*. Et lavere kapitalapparat pr. enhed af arbejdskraft (kapitalintensitet) vil alt andet lige sænke timeproduktiviteten.

En anden forklaring på forsyningssektorens svage produktivitetsudvikling er, at produktionen er faldet, *jf. figur 9*. De store faste omkostninger i forsyningssektoren betyder, at kapitalapparatet kun kan tilpasses på længere sigt, og produktiviteten vil derfor falde, hvis forbruget falder strukturelt over en periode, og omvendt.



Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Danmarks Statistik opgør arbejdstimer og kapitalapparat for el-, gas og varmforsyning samlet. Opgørelsen viser, at antallet af arbejdstimer er steget siden 2005 og frem, samtidigt med at kapitalapparatet er faldet lidt, svarende til et fald i K/L-forholdet. El-, gas og varmforsyning udgør mere end $\frac{3}{4}$ af bruttoværditilvæksten i forsyningssektoren for perioden. Dermed kan faldet i kapitalintensiteten have haft væsentlig betydning for timeproduktiviteten i forsyningssektoren. I vandforsyning er produktionen endvidere faldet i takt med et lavere vandforbrug i hele perioden, men beskæftigelsen er ikke tilpasset tilsvarende.

En del af grunden til forsyningssektorens svage produktivitetsudvikling kan desuden være, at et vedligeholdelsefterslæb i dele af sektoren er blevet indhentet siden 2004. Det er imidlertid usikkert, om dette i sig selv kan forklare forsyningssektorens svage produktivitetsudvikling.

Det indgår i *Aftaler om Vækstpakke 2014*, at regeringen vil fastsætte et mål om at effektivisere forsyningssektoren for samlet set 3,3 mia. kr. frem mod 2020. En del af effektiviseringskravet består af tidligere besluttede effektiviseringskrav hvoraf 1,1 mia. kr. følger af energiaftalen 2012 og solcelleaftalen 2012.

Effektiviseringskravene fra *Vækstplan DK* og *Aftaler om Vækstpakke 2014* udgør 2,3 mia. kr. og vil afspejle en bedre ressourceudnyttelse i sektoren. De omfattede enheder forventes at optimere drifts- og vedligeholdelsesindsatsen og investeringsomfanget. De lavere omkostninger antages derfor at afspejle højere produktivitet i sektoren. Det svarer til, at selskaberne i højere grad bliver lige så effektive som de mest effektive.⁶ De lavere omkostninger i forsyningssektoren vil komme forbrugere og virksomheder til gode i form af lavere priser. Virkningen på strukturelt BNP i 2020 vurderes at være $2\frac{3}{4}$ mia. kr.

3.1.2.2 Styrket konkurrence

En styrket konkurrence kan som beskrevet i *afsnit 2* bidrage til at øge både niveauet for produktiviteten og produktivitetstvæksten. Den offentlige regulering kan på flere måder bidrage til at svække konkurrencen på et marked. Begrænsninger af virksomhedernes adgang til et marked kan fx skærme de eksisterende virksomheder fra konkurrence og blandt andet medføre, at produktiviteten bliver lavere end den ellers ville have været, at priserne og omkostningerne bliver højere, samt at udvalget af varer og tjenester ikke har samme omfang eller kvalitet end ellers.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår flere forslag, der skal bidrage til at lette adgangen til et marked for nye virksomheder og derigennem styrke konkurrencen.

Det omfatter initiativer, der øger adgangen til et marked ved at afskaffe særlige danske standarder på el-området. Særlige danske krav til visse produkter medfø-

⁶ De øvrige effektiviseringskrav, der er besluttet for regeringen indførte vækstmålsætningen, indregnes ikke i effekten på strukturelt BNP.

rer meromkostninger for både danske og udenlandske virksomheder og kan gøre markedet mindre attraktivt for nye aktører. Med forslaget åbnes markedet for elinstallationer i højere grad op for konkurrence fra udenlandske aktører. Det kan både åbne op for udenlandske varer og byggefirmaer.

Konsulentvirksomheden Incentive har med udgangspunkt i prisforskelle mellem Danmark og landene Sverige, Tyskland, Holland, Polen og Storbritannien, vurderet besparelspotentialet ved forslaget til at være minimum ¼ mia. kr. Der er dog en række væsentlige kilder til usikkerhed i analysen, og den opgjorte effekt vurderes at være meget usikker.

Det vurderes på den baggrund forsigtigt og med betydelig usikkerhed, at ændringerne samlet set vil medføre omkostningsreduktioner på ca. 0,1 mia. kr. fordelt på lønninger og materialer i byggesektoren.

Ændringerne af ejerskabsrestriktionerne i landbruget, der følger af *Aftale om Vækstplan for Fødevarer* indebærer desuden, at det bliver muligt for institutionelle investorer og andre at få bestemmende indflydelse over en landbrugsbedrift. I dag er det muligt at investere i landbrug, men den bestemmende indflydelse over en bedrift skal være tildelt en uddannet landmand.

En afskaffelse af disse ejerskabsrestriktioner kan på sigt føre til, at institutionelle investorer m.fl. i højere grad vil investere i landbrug og kan føre til en mere effektiv drift. Det kan bidrage til at reducere de gennemsnitlige finansieringsomkostninger i erhvervet og bidrage til en mere kapitalintensiv landbrugsproduktion. Der er få holdepunkter for at vurdere effekten af en afskaffelse af ejerskabsrestriktionerne i landbruget. Det er beregningsteknisk lagt til grund, at initiativet vil reducere den gennemsnitlige rente på fremmedkapitalen i landbruget med 10 basispunkter.

En justering af mulighederne for at stille særlige byggekrav i lokalplaner vil indebære, at det vil blive lettere for virksomheder inden for byggeriet at drive forretning på tværs af kommunegrænser. Det kan bidrage til at styrke konkurrencen i byggeriet. Hertil kommer, at omkostningerne til byggeriet vil blive lavere, end det ellers ville være tilfældet.

Det er vanskeligt at opgøre effekten af en styrket konkurrence i byggeriet som følge af initiativet. I forbindelse med *Aftaler om Vækstpakke 2014* er der gennemført en større analyse af omkostningerne forbundet med de særlige byggekrav. Analysen tager udgangspunkt i oplysninger fra entreprenører og byggerådgivere. Konkret skønnes det, at initiativet vil reducere byggeomkostningerne med knap 0,1 mia. kr. i 2020.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår desuden en styrkelse af konkurrenceloven. Det er særligt vanskeligt at opgøre virkningen heraf. Analyser peger på, at en stærkere konkurrencelov mv. i et land vil bidrage til at forøge væksten i totalfak-

torproduktiviteten.⁷ Det er imidlertid meget vanskeligt at anvende sådanne resultater til at vurdere effekten af mindre justeringer i konkurrencelovgivningen. Dertil kommer, at det er vanskeligt at vurdere, hvor lang tid der vil gå, fra konkurrenceloven ændres, til det har effekt på virksomhedernes adfærd. Der er derfor ikke indregnet en effekt på det strukturelle BNP af initiativerne vedr. konkurrenceloven og konkurrencemyndighederne.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* anvendes såkaldte barriereindeks til at estimere effekten af initiativet vedrørende modernisering af autorisationerne på el-, vvs- og kloakområdet. Barriereindeks opgør, hvor restriktive de branchespecifikke reguleringsmæssige barrierer er.⁸ Barrierene omfatter fx begrænsninger af selskabsform, krav til nationalitet og restriktioner på markedsføring, jf. bilag 2.

På baggrund af et sådant barriereindeks og regnskabsdata for virksomhederne i en given branche kan der estimeres et skøn for reguleringens effekt på virksomhedernes priser og omkostninger, jf. boks 4. På et marked med velfungerende konkurrence vil profitmarginerne normalt blive konkurreret væk, når der tages højde for, at profitmarginerne kan være højere i brancher, der fx er mere kapitalintensive eller har en høj grad af forskning og udvikling mv. Hvis en given regulering medfører høje profitmarginer er det derfor et tegn på, at reguleringen hæmmer konkurrencen. En regulering kan også forøge virksomhedernes omkostninger og have en nogenlunde neutral – eller negativ – effekt på profitmarginerne.

Boks 4

Opgørelse af betydningen af regulering for profit og omkostninger

Betydningen af ændringer i regulering for profit og omkostninger beregnes i to trin. Først estimeres betydningen af regulering for virksomhedernes profitmarginer. Herefter beregnes effekten på priser eller omkostninger af ændringer i profitmarginerne.

Effekten af regulering på virksomhedernes profitmarginer i en given branche kan estimeres i en lineær regressionsmodel med virksomhedernes profitmarginer som afhængig variabel, jf. *den australske produktivitetskommission*. Virksomhedernes profitmarginer påvirkes af regulering, men også af fx virksomhedernes kapitalomkostninger, markedsandel, virksomhedens størrelse osv. For at isolere effekten af reguleringen for virksomhedernes profitmarginer inkluderes disse virksomhedsspecifikke variable i modellen:

$$(1) \quad pcm_{ij} = \beta_0 + \sum_{p=1}^k (\alpha_p * \text{virksomhedsspecifik variabel}_{ijp}) + \sum_{l=1}^s (\beta_l * I_{jl}) + \varepsilon_{ij}$$

pcm_{ij} er profitmarginen for virksomhed i , i land j . Antallet af virksomhedsspecifikke variable er k og effekterne af disse estimeres ved koefficienterne α_1 til α_k . Antallet af barriereindeks er s , og effekterne af disse estimeres ved koefficienterne β_1 til β_s . β_0 er et konstantled, der tager højde for det gennemsnitlige niveau for profitmarginerne på tværs af lande.

⁷ Se Buccirossi m.fl. (2013).

⁸ Metoden anvendes af den australske produktivitetskommission, og OECD har for nyligt offentliggjort en database med opgørelse af barriereindeks for en række brancher og lande.

På baggrund af ligning (1) kan effekten af en ændring i en regulering på virksomhedernes profitmarginer estimeres:

$$(2) \quad \frac{P-v}{P} - \frac{P'-v'}{P'} = \beta_l \Delta I_{jl}$$

hvor P og v er henholdsvis priser og variable omkostninger og $\frac{P-v}{P}$ er profitmarginen. Det bemærkes, at hvis den estimerede koefficient, β , til en given barriere er positiv, estimeres barrieren til at påvirke priserne i højere grad end omkostningerne, mens en negativ koefficient indebærer, at barrieren synes at påvirke omkostningerne mere end priserne.

Med udgangspunkt i ligning (2) kan der beregnes et skøn for reguleringens effekt på priser og omkostninger.

Regulering der i højere grad øger priserne

Hvis det beregningsteknisk lægges til grund, at reguleringen øger profitmarginerne ved at øge priserne uden at påvirke omkostningerne, kan den relative ændring i priserne som følge af reguleringen beregnes således:

$$(3) \quad \frac{P-P'}{P'} = \left(\frac{P}{v} \beta_l \Delta I_{jl} \right) = \left(\frac{PQ}{vQ} \beta_l \Delta I_{jl} \right) = \frac{\text{omsætning}}{\text{omkostninger}} \beta_l \Delta I_{jl}$$

Hvis svagere konkurrence også får de variable omkostninger til at stige, vil beregningen i midlertidig undervurdere effekten af ændringen i reguleringen i virksomhedernes priser. (3) er på den baggrund et konservativt skøn for virkningen på branchens profit.

Regulering der påvirker omkostningerne mere end priserne

Hvis det beregningsteknisk antages, at reguleringen reducerer profitmarginerne ved at øge omkostningerne uden at påvirke priserne, kan den relative ændring i omkostningerne beregnes således:

$$(4) \quad \left(\frac{v-v'}{v'} \right) = \left(\frac{QP\beta_l\Delta I_{jl}}{Qv-QP\beta_l\Delta I_{jl}} \right) = \left(\frac{\text{omsætning} * \beta_l \Delta I_{jl}}{\text{omkostninger} - \text{omsætning} * \beta_l \Delta I_{jl}} \right)$$

Hvis de højere omkostninger, der er en følge af reguleringen, indebærer, at virksomhederne hæver priserne, vil beregningen undervurdere effekten af reguleringen på virksomhedernes omkostninger. (4) er på den baggrund et konservativt skøn for virkningen på branchens omkostninger.

Kilde: Nguyen-Hong (2000).

Metoden er anvendt til at vurdere gevinsten ved at tillade målrettede autorisationer på el-området. Det er lagt til grund at ændringen halverer den omkostningsforøgende effekt af kravet om autorisation, hvilket giver en direkte omkostningsbesparelse på 25 mio. kr. Det er lagt til grund, at omkostningsbesparelsen afspejler en produktivitetsforbedring i anvendelsen af kapital og arbejdskraft. På den baggrund vurderes det, at ændringerne medfører en stigning i strukturelt BNP på knap 0,1 mia. kr.

Metoden vil også blive anvendt i det videre arbejde med en analyse af blandt andet reguleringen af advokatbranchen.

I *boks 5* er angivet et andet eksempel på, hvordan metoden kan anvendes til at kvantificere virkningerne af en ændret ejerskabsrestriktion.

Boks 5**Eksempel: Betydningen af restriktioner på ikke-advokaters ejerskab af advokatvirksomheder**

Restriktionen på ikke-advokaters ejerskab af advokatvirksomheder indgår i et indeks fra den australske produktivitetskommission med en vægt på 0,05, *jf. boks B1.1, bilag 2*. Der er i dag krav om, at danske advokater skal eje mindst 90 pct. af en advokatvirksomhed. Hvis restriktionen helt fjernes, medfører det en ændring i værdien fra 0,9 til 0,0. Den vægtede ændring bliver $-0,9 * 0,05 = -0,045$.

Den australske produktivitetskommission har estimeret sammenhængen mellem barriereindekset og profitmarginen i branchen for ingeniørservice. Her findes en koefficient på 0,37 for sammenhængen mellem indekset for barrierer for etablering af virksomhed, der påvirker udenlandske virksomheder, og profitmarginerne i ingeniørbranchen.

I studiet fra den australske produktivitetskommission angives, at juridisk service og ingeniørservice i høj grad er pålagt de samme typer af regulering. På den baggrund anvender den australske produktivitetskommission koefficienten fra studiet af ingeniørbranchen til at beregne betydningen af regulering for profitmarginerne i advokatbranchen.

For at kunne beregne ændringen i prisen på advokatydelse som følge af ændringer i ejerskabsrestriktionerne er det nødvendigt med data for den gennemsnitlige omsætning og den gennemsnitlige profit i branchen, *jf. boks 4*. Nyest tilgængelige data fra Danmarks Statistik viser, at omsætningen i advokatbranchen var 12,8 mia. kr. i 2011, samt at den samlede profit var 4,1 mia. kr. i 2011. Afskaffelse af ejerskabsrestriktionerne for ikke-advokater skønnes på denne baggrund at svare til en reduktion i prisen på advokatbranchens ydelser på 2,4 pct. af omsætningen. Der er dog væsentlig usikkerhed knyttet til metoden.

3.1.2.3 Styrkede kvalifikationer mv.

Endelig sigter *Aftaler om Vækstpakke 2014* mod styrkede kvalifikationer gennem fokus på erhvervsuddannelser, videregående uddannelser, voksen- og efteruddannelse samt en mere avanceret produktion og ressourceeffektivitet.

En velkvalificeret og fleksibel arbejdsstyrke er afgørende for høj produktivitet og velstand både for den enkelte og for samfundet som helhed. Nye arbejdsopgaver og avancerede produktionsmetoder stiller samtidig store krav til de kompetencer, arbejdsstyrken besidder. En mere produktiv arbejdsstyrke understøtter desuden, at de danske lønninger kan stige mere, end det ellers ville være tilfældet, uden at det går ud over konkurrenceevnen.

I *Aftaler om Vækstpakke 2014* indgår derfor en række initiativer, der understøtter et højt dansk uddannelsesniveau og adgang til kvalificeret arbejdskraft. Det bemærkes, at visse af initiativerne har en karakter, så gevinsterne for produktivitet først vil indtræde efter 2020, og er derfor ikke indregnet i vækstbidragene.

3.2 Beregning af makroøkonomiske effekter

Højere produktivitet og lavere omkostninger og priser i én branche vil have en afsmittende effekt på produktionen i resten af økonomien. Dette skyldes både, at brancherne anvender hinandens varer og tjenester som input til produktion og til investeringer, samt at allokeringen af arbejdskraft på tværs af brancher påvirkes.

I det omfang priserne i en branche falder, vil efterspørgslen efter varer eller tjenester fra branchen stige. Dette vil umiddelbart trække i retning af, at branchen tiltrækker arbejdskraft fra resten af økonomien. Hvis prisfaldet skyldes en produktivitetsstigning, falder den nødvendige ressourceindsats for en given produktion dog samtidig. Hvorvidt branchen i dette tilfælde ender med at tiltrække eller frigive arbejdskraft afhænger af flere forhold – navnlig hvor prisfølsom efterspørgslen er på det marked, der påvirkes. I tilfældet, hvor der frigives arbejdskraft, finder denne beskæftigelse i andre brancher.

Til at vurdere de samlede virkninger i hele økonomien af *Aftaler om Vækstpakke 2014* er der i samarbejde med DREAM-gruppen opbygget en såkaldt generel ligevægtsmodel, REFORM-modellen, der kan anvendes til at analysere de makroøkonomiske virkninger af sektorspecifikke ændringer i fx produktivitet og profitmarginer.

REFORM-modellen tager hensyn til samspillet mellem sektorerne i dansk økonomi, herunder allokeringen af arbejdskraft og akkumulationen af kapital samt forvriddinger som følge af ufuldkommen konkurrence. REFORM-modellen er en statisk model, og den beskriver således langsigtede strukturvirkninger på dansk økonomi. Ligevægtsrelationerne i modellen repræsenterer en langsigtet ligevægt i en model med forbrugere, der vælger forbrugsmønstre optimalt over tid. Dermed afspejler forbrug og investeringer optimal adfærd hos forbrugere og virksomheder, og kapitalapparatet i økonomien er endogent bestemt.

Sektorerne i REFORM-modellen tager udgangspunkt i ADAM's sektorniveau, hvor der er tilføjet en række specifikke brancher, som i videst muligt omfang modsvarer de brancher, der påvirkes af de enkelte initiativer.

REFORM-modellen adskiller sig fra fx DREAM-modellen, som er udviklet til at beskrive finanspolitisk holdbarhed og intergenerational fordeling, og som derfor har fokus på befolkningsudviklingen. REFORM-modellen er derimod udviklet til at beskrive makroøkonomiske virkninger af sektorforskydninger og sektorspecifikke ændringer i fx produktivitet og mark up'er, der følger af initiativer, der styrker konkurrencen og andre ændringer af reguleringen af erhvervslivet mv. Modellen har derfor fokus på langsigtede skift mellem brancher snarere end tidsaspekter på kortere sigt og udvikling i befolkningsgrundlag mv.

Virksomhederne i REFORM-modellen sælger varer og tjenester til hinanden til brug som input i produktion og investeringer samt til offentligt og privat forbrug. Endvidere importeres og eksporteres input til produktion og investeringer samt varer og tjenester til endelig anvendelse. Omfanget af disse strømme er fastlagt på basis af nationalregnskabsdata for den pågældende sektor.

I de enkelte sektorer i modellen sættes priserne som en mark up over de marginale omkostninger. Mark up'erne er fastlagt på baggrund af Danmarks Statistik data for de pågældende sektorer. Der er altså i udgangspunktet en fortjeneste i

virksomhederne, som fx kan afspejle, at konkurrencen ikke er fuldkommen, *jf. afsnit 2.1 og bilag 1.*

Modellen muliggør analyser af virkningerne af sektorspecifikke forbedringer af både arbejdskraftens produktivitet og af produktiviteten af kapital og arbejdskraft under ét (totalfaktorproduktiviteten). En produktivitetsstigning kan afspejle, at en lempelse af krav til fx byggesagsansøgninger vil føre til, at der frigives arbejdskraftressourcer til andre og mere produktive formål. Dermed bliver arbejdskraften samlet set mere produktiv, og der kan produceres flere varer og tjenester med den samme ressourceanvendelse. Endvidere muliggør modellen analyser af virkningerne af lavere inputpriser, lavere mark up'er pga. øget konkurrence og lavere afgifter.

Virkningerne af forbedret produktivitet og konkurrence varierer mellem de forskellige sektorer afhængigt af forholdet mellem sektorens anvendelse af kapital og arbejdskraft, efterspørgselsforhold, udenrigshandel, udenlandsk ejerskab af virksomhederne mv. Effekterne af et initiativ, der reducerer de gennemsnitlige omkostninger for virksomhederne i en sektor, vil derfor ikke være ens på tværs af sektorer. Et løft i produktiviteten vil i nogle sektorer betyde, at der afgives ressourcer til resten af økonomien, mens andre sektorer vil tiltrække ressourcer når produktiviteten øges.

For eksempel vil en stigning i totalfaktorproduktiviteten i den ikke-konkurrenceudsatte servicesektor som følge af en omkostningsreduktion på 100 mio. kr. resultere i, at sektoren afgiver arbejdskraftressourcer, mens en omkostningsreduktion af samme størrelse i næringsmiddelindustrien vil betyde, at sektoren tiltrækker både kapital og arbejdskraft, *jf. tabel 6.* Hvorvidt en produktivitetsstigning i en sektor betyder, at den tiltrækker eller afgiver ressourcer, afhænger især af prisfølsomheden i sektorens efterspørgsel. Det betyder, at såkaldte hjemmemarkedssektorer med lav eksportandel – og dermed lav prisfølsomhed i efterspørgslen – generelt vil afgive ressourcer, mens konkurrenceudsatte sektorer med stor eksport vil tiltrække ressourcer, når produktiviteten i sektoren øges.

En omkostningsreduktion på fx 100 mio. kr. giver omtrent den samme relative stigning i totalfaktorproduktiviteten i begge sektorer i eksemplet, *jf. tabel 6.* Stigningen i produktiviteten resulterer i, at der kan produceres det samme med færre ressourcer. Samtidig ledsages den øgede produktivitet af et prisfald på begge sektors output. I næringsmiddelindustrien betyder dette en noget større afsætning og dermed et øget behov for kapital og arbejdskraft i produktionen. Det skyldes, at efterspørgslen efter sektorens output i høj grad stammer fra udlandet, der reagerer relativt kraftigt på prisændringer. Den øgede efterspørgsel som følge af prisfaldet driver et behov for at anvende flere ressourcer i sektoren, som i dette tilfælde mere end opvejer virkningerne af, at produktivitetsstigningen i udgangspunktet trækker i retning af et lavere ressourceforbrug.

Tabel 6**Eksempel på stød til sektorer der hhv. afgiver og tiltrækker ressourcer ved en produktivitetstigning**

	Den ikke-konkurrenceudsatte servicesektor	Næringsmiddelindustrien
Sektorspecifikke effekter		
Omkostningsreduktion (mio. kr.)	100	100
Totalfaktorproduktivitet (pct.)	0,3	0,3
Produktionsmængde (pct.)	>0	0,3
Outputpris (pct.)	<0	-0,1
Lønsum (pct.)	<0	0,1
Værdien af kapital (pct.)	>0	0,1
Eksportmængde (pct.)	0,1	0,4
Effekter for hele økonomien		
Virkning på strukturelt BNP (mia. kr. 2014-niveau)	0,17	0,15
Velfærdseffekt (mia. kr. 2014-niveau)	0,14	0,08
Realløn (pct.)	0,01	0,01
Bytteforhold (pct.)	-0,001	-0,001

Anm.: Tabellen viser de strukturelle virkninger af en stigning i totalfaktorproduktiviteten for kapital og arbejdskraft som følge af en omkostningsreduktion på 100 mio. kr. (2014 niveau) til hhv. den ikke-konkurrenceudsatte servicesektor og næringsmiddelindustrien. 2020-virkningen til den strukturelle virkning.

Kilde: REFORM-modellen.

En produktivitetstigning i den ikke-konkurrenceudsatte servicesektor resulterer ikke i en tilsvarende stor produktionsstigning, idet sektoren primært leverer til indenlandske sektorer, hvis efterspørgsel relativt set reagerer mindre kraftigt på prisændringer. Et prisfald i den ikke-konkurrenceudsatte servicesektor vil derfor ikke resultere i en tilsvarende forøgelse af efterspørgslen, og dermed øges sektorens efterspørgsel efter arbejdskraft og kapital ikke tilstrækkeligt til at opveje virkningerne af det lavere ressourceforbrug som følge af produktivitetstigningen. Sektoren frigiver derfor arbejdskraftressourcer til gavn for andre dele af økonomien. Dette kan være udtryk for en mere optimal fordeling af ressourcerne mellem sektorerne. De hjemmemarkedsorienterede erhverv anvender, som følge af sektorspecifik regulering mv., i udgangspunktet en forholdsvis stor andel af de samlede ressourcer, og bidrager dermed til højere omkostninger for de konkurrenceudsatte sektorer, *jf. også Produktivitetskommissionen*.

REFORM-modellen er nærmere beskrevet i *boks 6*, og modellens sektorer mv. er i øvrigt nærmere beskrevet i vedlagte *bilag 3*.

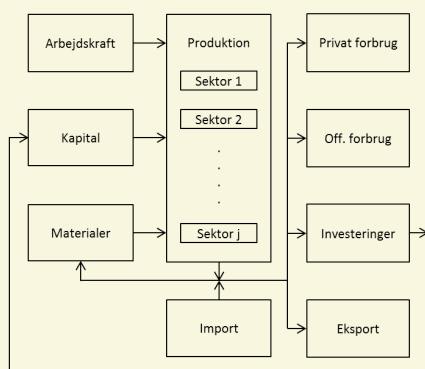
Boks 6**Nærmere om strukturen og produktionen i den generelle ligevægtsmodel, REFORM-modellen**

REFORM-modellen er en generel ligevægtsmodel, der kan analysere strukturelle virkninger for dansk økonomi af blandt andet produktivtets- og konkurrenceforbedringer. Modellen er bygget op om ADAM-modellens 12 hovedsektorer. En række af disse hovedsektorer, herunder bygge-, forsynings- og servicesektorerne, er splittet op med henblik på at kunne analysere de målrettede forslag, der indgår i *Aftaler om Vækstpakke 2014*. Derudover er der i modellen mulighed for at lave en delsektor af den ikke-konkurrenceudsatte servicesektor.

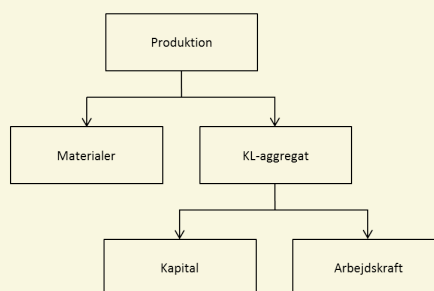
Produktionen af varer og tjenester i økonomien benytter materialer, kapital og arbejdskraft som inputs. Outputet fra en given sektor anvendes som materialeinput i produktionen i andre sektorer, som input til investeringer i kapitalapparatet, til offentligt og privat forbrug samt til eksport. Der importeres derudover udenlandske varer og tjenester til alle disse anvendelser. Produktion og anvendelse af varer og tjenester i REFORM-modellen er skitseret i figur a.

Den offentlige sektor modtager skatte- og afgiftsbetalinger, afholder offentligt forbrug og udbetaler indkomstoverførsler. Der antages balanceret budget for den offentlige sektor.

Figur a
Produktion og anvendelse i REFORM-modellen



Figur b
Produktionsfunktionens nest-struktur



Produktionsfunktionen i en given sektor (j) har en såkaldt nestet struktur, jf. figur b. I øverste nest produceres sektorens vare eller tjeneste ved at kombinere et materialeaggregat (M_j) med et aggregat af kapital og arbejdskraft (H_j), der i det følgende kaldes KL-aggregatet.

Materialeaggregatet er en kombination af inden- og udenlandske varer og tjenester fra økonomiens sektorer. Sammensætningen af dette aggregat er sektorspecifik, hvilket afspejler, at betydningen af de enkelte inputs varierer på tværs af sektorerne. KL-aggregatet er en kombination af kapital og arbejdskraft, der ligeledes er sektorspecifik.

Produktionsfunktionen har i alle niveauer konstant substitutionselasticitet (CES-funktion), hvorfor efterspørgslen efter materiale- og KL-aggregatet for et produktionsniveau (Y_j) kan udtrykkes som:

$$(1) \quad M_j = \mu_j^{YM} \left(\frac{P_j^M}{P_j^O} \right)^{-E_j^Y} Y_j$$

$$(2) \quad H_j = \mu_j^{YH} \left(\frac{P_j^H}{P_j^O} \right)^{-E_j^Y} Y_j$$

hvor μ_j^{YM} og μ_j^{YH} er sektorspecifikke parametre, der bestemmer henholdsvis materialernes og KL-aggregatets betydning for produktionen. P_j^M og P_j^H er priserne på henholdsvis materialer og KL-aggregatet, mens E_j^Y er substituonselasticiteten mellem materialeaggregatet og KL-aggregatet. P_j^O er den pris, der afspejler omkostningerne i produktionen.

Efterspørgslen efter kapital (K_j) og arbejdskraft (L_j) er givet af efterspørgselsfunktionerne:

$$(3) \quad \gamma_j \theta_j L_j = \mu_j^{HL} \left(\frac{w}{\gamma_j \theta_j p_j^H} \right)^{-E_j^H} H_j$$

$$(4) \quad \gamma_j K_j = \mu_j^{HK} \left(\frac{usercost_j p_j^H}{\gamma_j p_j^H} \right)^{-E_j^H} H_j$$

Parametrene μ_j^{HL} og μ_j^{HK} bestemmer arbejdskraftens og kapitalens betydning i produktionen, w er den nominelle løn i økonomien, der således er ens på tværs af sektorer. $usercost_j$ er den sektorspecifikke usercost ved brug af kapital, p_j^H er investeringsprisen i sektoren, og E_j^H er substitutionselasticiteten mellem kapital og arbejdskraft. Endelig er γ_j en produktivetsparameter for kapital og arbejdskraft under ét (KL-aggregatet), og θ_j er en produktivetsparameter for arbejdskraften alene.

Den pris, som producenterne tager for en sektors vare eller tjeneste, bestemmes som $p_j = (1 + markup_j) p_j^0$, hvor mark up'en således er forskellen mellem priserne og marginalomkostningerne i en sektor. Dette er en forsimplet måde at modellere ufuldkommen konkurrence i sektorerne på. Med en positiv mark up sætter producenterne en højere pris end den, der afspejler omkostningerne, og som virksomhederne ville sælge deres produkt til, såfremt der var fuldkommen konkurrence i sektoren. Hertil kommer, at varer og tjenester er pålagt afgifter, hvilket øger prisen for aftagerne yderligere.

Modellen rummer som udgangspunkt mulighed for at indarbejde stød til mark up'en, arbejdskraftproduktiviteten, produktiviteten af KL-aggregatet (totalfaktorproduktiviteten), kapitalens usercost eller en række skatter og afgifter.

Ligningerne viser, at en forøgelse af produktiviteten af både kapital og arbejdskraft (γ_j) i første omgang vil reducere sektorens efterspørgsel efter begge disse faktorer, fordi sektoren kan producere den samme mængde output med færre ressourcer. Da en produktivetsstigning typisk ledsages af et prisfald på outputtet, vil sektorens produktion dog typisk stige, hvilket trækker i retning af øget efterspørgsel efter kapital og arbejdskraft. I den nye strukturelle ligevægt vil input priserne også have ændret sig, og resultatet kan både blive, at sektoren tiltrækker ressourcer fra de øvrige sektorer, eller at der frigøres ressourcer. I sidstnævnte tilfælde vil de ledige ressourcer finde anden beskæftigelse i økonomien i en ny strukturel ligevægt.

Ændringer i virksomhedernes profitter som følge af produktivetsstigninger eller ændringer i mark up'er vil afspejle sig i ændringer i afkastet fra virksomhederne, som inkluderer kapitalafløbning. Virksomhederne i økonomien (inklusive deres kapitalapparat) ejes primært af de hjemlige forbrugere, men også delvist af udlandet. Dermed tages der i modellen højde for, at stigninger og fald i virksomhedernes afkast i et vist omfang deles med udlandet. Fx vil profitabet som følge af en reduktion i en sektors mark up delvist bæres af de udenlandske ejere. Udlandet vil dog samtidig høste en del af gevinsten ved den lavere mark up, da prisen på eksporten til udlandet falder. Samtidig vil de udenlandske ejere høste en del af gevinsten ved lavere omkostninger, afgifter mv.

Ved stød til modellen bestemmes ændringerne i fx inputsammensætning i produktionen og forbrugernes forbrugsvalg af ændringerne i de relative priser og substitutionselasticiteterne i produktionsfunktionerne. Disse elasticiteter er, sammen med de øvrige elasticiteter i modellen, fastsat på baggrund af erfaringer fra ADAM- og DREAM-modellerne samt konkrete vurderinger. Der arbejdes generelt med eksogent arbejdsudbud i beregningerne på REFORM-modellen.

Modellens opdeling af økonomien i sektorer giver mulighed for at støde specifikt til én bestemt sektor. Dette betyder, sammenlignet med modeller uden sektoropdeling, at de forskellige sektorer individuelle karakteristika i højere grad indgår i beregningen af effekten på BNP.

Et eksempel på dette er, at den varige effekt på BNP af et stød til produktiviteten i sektoren for nybyggeri er knapt dobbelt så stor som effekten af et tilsvarende stød til sektoren for fremstilling af fødevarer. En del af forklaringen på forskellen er, at sektoren for nybyggeri leverer en stor del af sit output til investeringer i økonomiens kapitalapparat, herunder boliger. Når prisen på nybyggeri falder som følge af stigningen i produktiviteten, giver dette derfor i høj grad anledning til, at der opbygges et større kapitalapparat i økonomien. Dette har en relativt stor effekt på BNP, blandt andet fordi et større kapitalapparat medfører større afskrivninger, som indgår i BNP. Større kapitalakkumulation ved stød til sektoren for nybyggeri forklarer således ca. 2/3 af forskellen i effekten på BNP af de to stød.

Endelig kan REFORM-modellen opgøre initiativers velfærdsøkonomiske eller strukturpolitiske gevinster ved et givet initiativ.

Regeringen har som nævnt ovenfor med *Vækstplan DK* sat som mål, at væksten i den private sektor skal løftes med 20 mia. kr. frem mod 2020 via en forbedring af rammevilkår for erhvervslivet opgjort ved den reale forøgelse af det strukturelle BNP.

Der er en række fordele ved at lade vækstmålsætningen tage udgangspunkt i det reale strukturelle BNP i den private sektor. Det knytter sig blandt andet til, at BNP er et internationalt anerkendt og relativt enkelt mål, der anvendes som en approksimation for økonomisk velstand. Udviklingen i BNP er således en tilnærmet opgørelse af, hvordan et samfunds velstand udvikler sig over tid, idet forbrugsmulighederne er nært knyttet til produktionen.

Dette mål kan med fordel suppleres af en opgørelse af initiativers strukturpolitiske gevinster, som er et mere direkte udtryk for de samfundsmæssige virkninger af aftalerne end det strukturelle BNP.

Den velfærdsøkonomiske gevinst opgøres i REFORM-modellen som den såkaldte ækvivalerende variation, der måler værdien af det ekstra forbrug, som danskerne skønnes at opnå ved initiativet. For så vidt angår ændringer i regulering vil den velfærdsøkonomiske gevinst typisk være lavere end effekten på strukturelt BNP, *jf. boks 7*.

Boks 7**Særligt om husholdninger, BNP og velfærdsøkonomiske gevinster**

Husholdningerne i økonomien består af forbrugere, der enten er beskæftigede, arbejdsløse eller udenfor arbejdsstyrken. Forbrugere i arbejdsstyrken udbyder deres arbejdskraft og modtager en løn, der sikrer ligevægt på arbejdsmarkedet. Herudover modtager forbrugerne overførsler fra det offentlige og afkast fra virksomhederne, som de delvist ejer. Endelig betaler forbrugerne en række skatter og afgifter, såsom indkomstskat og moms.

Forbrugerne fordeler deres indkomst ud på forbrug af varer og tjenester fra indenlandske og udenlandske producenter i økonomiens forskellige sektorer. Det sker under antagelse af, at forbrugerne er fuldt optimerende og har en CES-nyttefunktion, der er opbygget med i en række nests. I øverste nest opdeles forbruget mellem energiforsyning og ikke-energiforsyning. I andet nest opdeles ikke-energiforsyning i forbrug fra konkurrenceudsatte og hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv samt øvrigt forbrug. Endelig opsplittes forbruget i disse hovedgrupper på forbrug fra de underliggende sektorer og inden for hver sektor på indenlandske og udenlandske producenter.

Der er særligt fire grunde til, at ændringer i BNP ikke slår fuldt igennem på de hjemlige husholdningers samlede forbrug og på den ækvivalerende variation.

For det første vil lempelser af reguleringen typisk øge investeringerne og medføre, at kapitalapparatet i Danmark vokser mere end ellers. Det kræver højere løbende investeringer at vedligeholde det forøgede kapitalapparat, svarende til de økonomiske afskrivninger af kapitalapparatet. De nødvendige ekstra investeringer indgår i strukturelt BNP, men er ikke udtryk for en øget forbrugsmulighed for husholdningerne.

For det andet er en del af de danske virksomheder ejet af udlændinge, fx gennem udlændinges ejerskab af danske aktier. En del af den forøgede indtjening i virksomhederne tilfalder derfor de udenlandske ejere. Det reducerer ligeledes den del af stigningen i strukturelt BNP, som er tilbage til forbrug i Danmark.

For det tredje vil der være en tendens til, at danske priser stiger lidt mindre end udlandets, når der gennemføres initiativer der øger virksomhedernes produktivitet og styrker konkurrencen. Det betyder, at forbrugernes køb af varer og tjenester fra udlandet bliver relativt dyrere. Samlet set bliver stigningen i forbrugernes købekraft som følge af en given stigning i strukturelt BNP lidt mindre internationalt, når der tages højde herfor.

Endelig kan initiativer indebære en ændring i værdien af ikke-materielle forhold som fx værdien af miljø, natur, sundhed, fritid mv. samt ændrede incitamenter til blandt andet forbrugssammensætning. Det påvirker den samfundsmæssige velfærd og borgernes livskvalitet. En samlet vurdering af virkningerne af givne initiativer bør derfor potentielt inddrage sådanne forhold, som imidlertid er meget vanskelige at opgøre.

3.3 Strukturelle virkninger af Aftaler om Vækstpakke 2014

Samlet set skønnes *Aftaler om Vækstpakke 2014* samt øvrige af regeringens resultater i foråret 2014 på den baggrund at kunne forøge det strukturelle BNP med ca. 6 mia. kr. i 2020 gennem initiativer, der forbedrer rammevilkårene for erhvervslivet mv.

Aftaler om Vækstpakke 2014 vurderes at indebære, at virksomhederne kan reducere deres omkostninger med ca. 5 mia. kr. årligt som følge af færre administrative byrder, lavere energiafgifter, effektiviseringer i blandt andet forsyningssektoren, færre restriktioner på godstransport mv., *jf. tabel 7*. De lavere omkostninger og den mere effektive produktion muliggør lavere priser på virksomhedernes varer og tjenester, hvorved virksomheder i andre sektorer vil opleve prisfald på deres materialeforbrug og investeringer. Skøn for virkningerne på det strukturelle BNP af de enkelte initiativer fremgår af *tabel 3* og *tabel 5* ovenfor.

Det er forudsat, at tiltagene i *Aftaler om Vækstpakke 2014* vil indebære en forøgelse af produktiviteten. Det betyder, at ressourcerne anvendes mere effektivt i virksomhedernes produktion, så virksomhederne kan producere en given mængde med mindre forbrug af kapital og arbejdskraft. Dermed frigives der ressourcer til gavn for enten de pågældende virksomheder selv eller andre dele af økonomien. Samtidig vil der ske en mere effektiv allokering af samfundets ressourcer brancherne imellem, fordi initiativerne bidrager til at priserne i økonomien i højere grad afspejler ressourcernes værdi for samfundet som helhed. Dermed bliver sammensætningen af input i produktionen samfundsøkonomisk mere hensigtsmæssig. Prisleddet i den enkelte sektor er således antaget alene at skyldes lavere omkostninger, mens initiativerne i *Aftaler om Vækstpakke 2014* ikke vurderes at have større betydning for mark up'erne.

Tabel 7
Samlede virkninger af *Aftaler om Vækstpakke 2014* (realt strukturelt 2014-niveau)

Strukturelt BNP	6,3 mia. kr.
Lavere omkostninger og øget effektivitet i virksomhederne	5,1 mia. kr.
Velfærdsøkonomisk gevinst	5,2 mia. kr.
Privatforbrug	5,3 mia. kr.
Kapital og erhvervsinvesteringer	10 mia. kr.
Eksport	4,4 mia. kr.
Realløn	0,5 pct.
Forbrugerprisindeks	-0,2 pct.
Bytteforhold	-0,1 pct.
Lønsum i de konkurrenceudsatte sektorer relativt til hele økonomien	0,09 pct.-point.
Værditilvækst i de konkurrenceudsatte sektorer relativt til hele økonomien	0,02 pct.-point.

Anm.: Det bemærkes, at der er betydelig usikkerhed forbundet med skønnene over effekterne. Erhvervsinvesteringer er opgjort som værdistigningen i det strukturelle kapitalapparat og summen af investeringerne frem mod 2020 i samtlige private byerhverv.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af analyser på REFORM-modellen.

Den højere produktivitet og bedre ressourceudnyttelse i virksomhederne, som tiltagene giver anledning til, øger umiddelbart afkastet af investeringer i virksomhederne. Virksomhedernes kapital og erhvervsinvesteringerne øges samlet set med ca. 10 mia. kr. frem mod 2020. Det større kapitalapparat gør arbejdskraften mere produktiv, dvs. der kan produceres mere pr. medarbejder. På denne måde forstærkes den umiddelbare effekt på produktionen af kapitalakkumulation.

Når produktiviteten i virksomhederne stiger, skabes der højere reale lønninger. Det vurderes, at reallønnen stiger med ca. ½ pct. som følge af *Aftaler om Vækstpakke 2014*. Denne stigning afspejles på sigt i stigninger i offentlige lønninger og overførselsydelse. Dermed vil både privat og offentligt ansatte og personer på overførselsindkomst opleve stigninger i rådighedsbeløb.

Det vurderes, at *Aftaler om Vækstpakke 2014* vil medføre en stigning på 4.000 kr. i det årlige reale rådighedsbeløb for funktionærfamilie med to børn, mens et pensionistpar vil opleve en stigning på 1.000 kr., *jf. boks 8*. Endvidere vil stigningen i kapitalapparatet medføre en stigning i nettoafkastet af kapitalapparatet, som delvist tilfalder husholdningerne via afkast fra virksomhederne. Det øgede privatforbrug er også et udtryk for den velfærdsøkonomiske gevinst af initiativerne, *jf. ovenfor*.

Boks 8

Reallønsstigninger og forøgede rådighedsbeløb

Der vurderes med usikkerhed, at *Aftaler om Vækstpakke 2014* kan forøge det årlige reale rådighedsbeløb for en funktionærfamilie med to børn med ca. 4.000 kr. og for et pensionistpar med ca. 1.000 kr., mens det skønnes, at *Vækstpakke DK* kan forøge disse rådighedsbeløb med henholdsvis 2.300 kr. og 600 kr. Vurderingerne er baseret på reallønsstigninger beregnet i den nye ligevægtsmodel REFORM, som derefter omsættes til effekter på rådighedsbeløb ved hjælp af Økonomi- og Indenrigsministeriets Familietypemodel. På trods af, at *Vækstplan DK* og *Aftaler om Vækstpakke 2014* hver især skønnes at øge det strukturelle BNP med ca. 6 mia. kr., har sidstnævnte en større effekt på familietypenes rådighedsbeløb.

Denne forskel kan hovedsagelig henføres til, at *Aftaler om Vækstpakke 2014* indeholder betydelige produktivetsforbedringer i forsyningserhvervene, der har relativt lav lønkvote, mens *Vækstplan DK* i højere grad medfører produktivetsstigninger i de øvrige private byerhverv. Idet produktivetsforbedringer i forsyningserhvervene i et betydeligt omfang frigør arbejdskraft til resten af økonomien, hvor lønkvoten er højere, stiger økonomiens samlede lønkvote mere i dette tilfælde. Dermed stiger reallønnen mere for en given BNP-virkning.

Tabel a

Højere rådighedsbeløb som følge af vækstinitiativerne

	Vækstpakke			Stigning ift. rådighedsbeløb
	Vækstplan DK	2014	Samlet	
Pensionistpar	600 kr.	1.000 kr.	1.600 kr.	0,9 pct.
Par på kontanthjælp med to børn	700 kr.	1.000 kr.	1.700 kr.	0,9 pct.
Par på førtidspension	1.000 kr.	1.300 kr.	2.300 kr.	1,2 pct.
LO-par med to børn	1.700 kr.	2.200 kr.	3.900 kr.	1,2 pct.
Privatansatte funktionærer med to børn	2.300 kr.	4.000 kr.	6.300 kr.	1,3 pct.

Anm.: Beløb er i 2014-niveau. Det er beregningsteknisk antaget, at skattereformen fra 2012 er fuldt indfasat.

Kilde: Egne beregninger på Økonomi- og Indenrigsministeriets Familietypemodel.

Forøgelsen af de reale indkomster for husholdningerne øger privatforbruget og skaber samlet set en velfærdsøkonomisk gevinst på ca. 5 mia. kr., *jf. tabel 7*. Denne er lidt lavere end stigningen i BNP. Det skyldes, at en del af forøgelsen af BNP anvendes til at vedligeholde det større kapitalapparat og dermed ikke kan anvendes til privatforbrug, *jf. boks 9*.

Boks 9**Sammenhængen mellem direkte besparelse og stigningen i BNP og privatforbrug.**

Aftalerne om Vækstpakke 2014 kan overordnet set inddeles i tiltag, der enten sænker omkostningsdrivende regulering og regler mv. eller tiltag, der lemper afgifterne for erhverv.

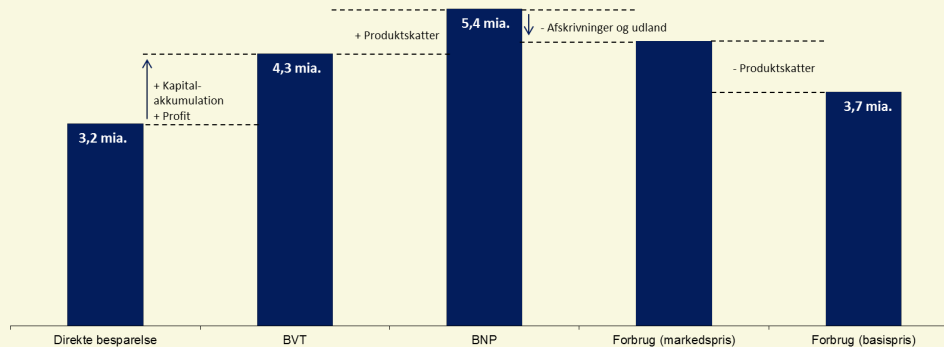
Stigningen i strukturelt BNP, som følger af ændringer i regulering mv., er større end den samlede direkte omkostningsreduktion tilsiger, *jf. figur a*. Det skyldes blandt andet, at de medfølgende produktivitetstigninger forstærkes af kapitalakkumulation. Endvidere undervurderer den direkte besparelse den egentlige produktionseffekt af produktivitetstigningen i det omfang, at der er profit i de påvirkede sektorer. Endelig inkluderer BNP produktskatter. BNP stiger i alt med ca. 2 mia. kr. mere end den direkte besparelse.

Forskellen mellem den direkte besparelse og effekten på strukturelt BNP varierer på tværs af sektorer. Forskellen er større i sektorer, der tiltrækker ressourcer, fordi produktivetsforbedringen også påvirker de ressourcer, der tiltrækkes.

Hertil kommer, at en direkte besparelse i en given sektor vil medføre større BNP-effekt, jo mere kapital, der akkumuleres i økonomien, da nettoafløbning og afskrivninger af kapitalapparatet indgår i BNP. Derfor er effekten på BNP større i sektorer med høj kapitalintensitet (givet beskæftigelsen) og i sektorer, der tiltrækker arbejdskraft fra mindre kapitalintensive sektorer eller afgiver arbejdskraft til mere kapitalintensive sektorer. Desuden vil en direkte besparelse i en sektor betyde, at der leveres billigere inputs til produktionen i andre sektorer. Hvis dette primært kommer meget kapitalintensive sektorer til gode, vil den samlede kapitalintensitet i økonomien stige, og BNP-effekten bliver større.

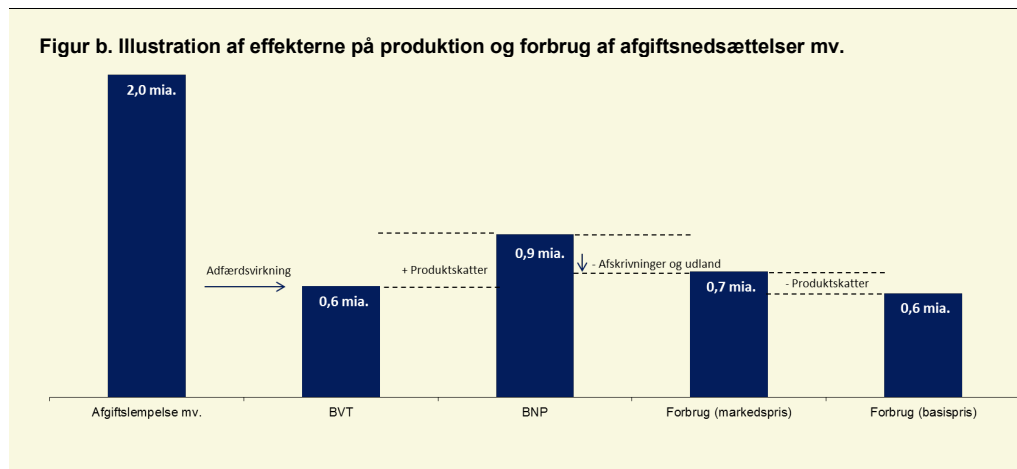
Endvidere vil BNP-effekten være større, jo mere af den resulterende indkomstforøgelse i samfundet, der tilfalder husholdningerne fremfor fx udlandet, da husholdningernes efterspørgsel er rettet mod mere kapitalintensive sektorer (herunder bolig). Endelig giver høje mark up'er i en sektor en større effekt på BNP for en given direkte besparelse. Dette skyldes, at mark up'en angiver, hvor meget marginalproduktet overstiger aflønningen af de primære faktorer, der er brugt som grundlag for beregning af den direkte forøgelse af produktiviteten i sektoren.

Figur a. Illustration af effekterne på produktion og forbrug af initiativer, der øger produktiviteten mv.



Den øgede produktivitet og velstand vil indebære, at privatforbruget stiger, men i mindre grad end BNP. Det skyldes for det første, at en del af stigningen i BNP anvendes til at vedligeholde det større kapitalapparat som følge af de økonomiske afskrivninger på kapitalapparatet, og omkostningerne til at vedligeholde kapitalapparatet bidrager ikke til egentlig velfærd gennem øget forbrug. For det andet fordi det prisfald, der følger med en produktivitetstigning, indebærer, at importen bliver dyrere relativt til eksporten, og at der derfor skal eksporteres mere for at finansiere en given import. Endelig vil en del af forøgelsen af BNP blive overført til udlandet i form af afkast til udenlandske ejere af virksomhederne.

BNP-effekten af initiativer, der sænker afgifter mv. er mindre end den direkte besparelse, *jf. figur b*. Forøgelsen af BVT sker, fordi afgiftslemplerne mindsker forvriddinger i økonomien og skaber en bedre ressourceallokering i virksomhederne og mellem sektorerne. Denne virkning er mindre end virkningen af en egentlig produktivetsforbedring af samme størrelse, hvor der kan produceres det samme med færre ressourcer, fordi det kun er effektivitetsgevinsten fra de formindskede forvriddinger, der forøger BVT. Yderligere har finansieringen af de enkelte afgiftsned sættelser betydning for BNP-effekten.



Anm.: Pilene i figuren angiver egentlige modelbaserede effekter, mens skridtene fra hhv. BVT til BNP og forbrug i markedspriser til forbrug i basispriser i højere grad repræsenterer definitoriske forskelle.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af analyser i REFORM-modellen.

Lavere priser på indenlandsk producerede varer og tjenester styrker virksomhedernes konkurrenceevne og skønnes at medføre en forøgelse af eksporten på ca. 4 mia. kr. opgjort i faste eksportpriser, *jf. tabel 7*. Stigningen i eksporten er med til at finansiere den forøgelse af importen, der opstår, fordi virksomhederne efterspørger flere udenlandske materiale- og investeringsinputs til den forøgede produktion. Samtidig efterspørger forbrugerne flere udenlandske varer og tjenester som en del af deres øgede privatforbrug. Den øgede eksport opnås gennem et fald i danske eksportpriser på ca. 0,1 pct. relativt til prisen på import, svarende til et fald i bytteforholdet.

Forskydningerne mellem de enkelte sektorer i økonomien betyder samlet set, at de konkurrenceudsatte sektorer på sigt skønnes at udgøre en lidt større del af den samlede økonomi, *jf. tabel 7*. Som følge af *Aftaler om Vækstpakke 2014* skønnes lønsummen i de konkurrenceudsatte sektorer således at ville udgøre 0,09 pct. mere af den samlede lønsum imens værditilvæksten i disse sektorer udgør 0,02 pct. mere af den samlede værditilvækst.

Endelig bemærkes det, at det på baggrund af analyser i ADAM-modellen er vurderet, at 2020-virkningerne af *Aftaler om Vækstpakke 2014* svarer til den strukturelle virkning. Dette gælder dog generelt ikke initiativer rettet mod byggesektoren. Analyser i ADAM viser, at 2020-virkningen af initiativer rettet mod byggesektoren udgør ca. 2/3 af den strukturelle virkning. Det skyldes blandt andet, at kapitalapparatet i byggesektoren afskrives over en længere periode.

Bilag 1. Beregninger af mark up'er til REFORM-modellen

Beregning af virksomhedernes mark up'er, det vil sige den procentuelle forskel mellem prisen og marginalomkostningen, er generelt vanskelig, og estimater for disse er behæftet med en del usikkerhed. Der eksisterer endvidere en række mere eller mindre komplicerede metoder, der kan anvendes. Typisk er resultaterne meget følsomme overfor valg af metode, som primært skyldes en grundlæggende problematik i forhold til at måle virksomheders omkostninger, i særdeleshed omkostninger, der knytter sig til kapitalapparatet.

I kalibreringen af REFORM-modellen beregnes mark up'er residualt ud fra forskellen mellem bruttoværditilvæksten og aflønning af kapital og arbejdskraft. Dette svarer til en simpel beregning af mark up'er på baggrund af et gennemsnitligt Lerner-indeks, *jf. boks B1.1*. Det er samme metode, som blev anvendt i Produktivitetskommissionens Analyserapport 2.

Boks B1.1

Mark up-beregning

Da det ikke umiddelbart er muligt at beregne marginalomkostninger, udledes mark up'en for hver sektor fra et Lerner-indeks, LI , som er beregnet på baggrund af gennemsnitsomkostninger. Dette resulterer i estimater for mark up over gennemsnitsomkostningerne, som direkte modsvarer de parametre i REFORM-modellen, der ønskes bestemt. Hvis der er konstant skalaafkast (som i REFORM) er dette ækivalent med mark up over marginalomkostningerne. I dette tilfælde er Lerner-indeks for hver sektor givet ved (1).

$$(1) \quad LI = \frac{BVT - \text{lønsum} - \text{afskrivninger} - \text{nettoaflønnning af kapital}}{\text{Produktionsværdi}}$$

BVT er bruttoværditilvæksten, som er givet ved produktionsværdien fratrukket forbrug i produktionen. Lønsummen korrigeres for selvstændige ved at antage, at selvstændige modtager samme årsløn som lønmodtagere. Nettoaflønnningen af kapitalapparatet beregnes som værdien af kapitalapparatet ganget med en strukturel realrente på 3 pct.

Lerner-indeks overfor måler, hvor stor en del af produktionsværdien der ikke udgøres af forbrug i produktionen eller aflønning af kapital og arbejdskraft. Ud fra Lerner-indeks kan mark up'en beregnes som i (2).

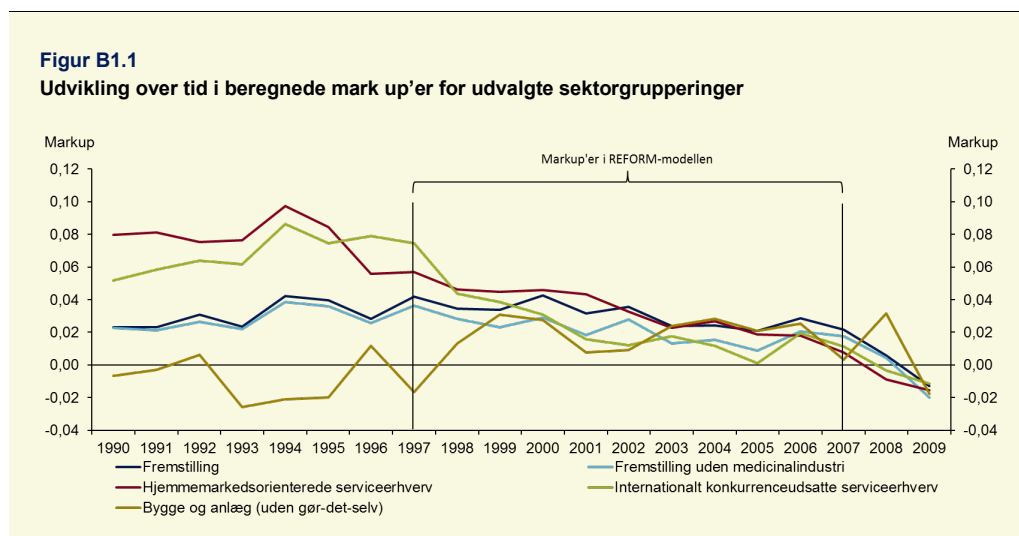
$$(2) \quad \text{Mark up} = \frac{1}{1-LI} - 1.$$

Virksomheder eller brancher med høje faste omkostninger vil typisk ikke have konstant – men derimod stigende – skalaafkast. Dermed vil gennemsnitsomkostningerne overstige marginalomkostningerne, og mark up-beregninger på baggrund af ovenstående Lerner-indeks vil tendere til at undervurdere størrelsen af mark up'erne.

For at mindske den usikkerhed, som beregning på baggrund af et enkelt år kan medføre, beregnes mark up'er som gennemsnit over perioden 1997-2007, og ikke blot på baggrund af nationalregnskabet for 2007, der er det seneste år med tilstrækkeligt disaggregeret nationalregnskabsdata. Periodeafgrænsningen skal ses lyset af, at der indførtes en ny konkurrencelov i 1997, som kan have påvirket konkurrenceintensiteten.⁹ Endvidere kan det være problematisk at gå længere tilbage i tid, da beregnede mark up'er skal være dækkende for de aktuelle konkurrenceforhold. I forbindelse med det økonomiske tilbageslag i 2008-2009 ses et fald i mark up'er, der ikke nødvendigvis er et udtryk for et varigt lavere strukturelt niveau, *jf.*

⁹ DØRS (2005) tager ligeledes højde for indførelsen af ny konkurrencelovgivning i 1997.

figur B1.1. Derfor er perioden afgrænset til og med 2007.



Anm.: Mark up'er er beregnet på baggrund af nationalregnskabet og ved hjælp af Lerner-indeks, *jf. boks B1.1.*

Kilde: Egne beregninger.

Mark up'erne i fremstillings- og serviceerhverv giver et overordnet billede af relativt lave mark up'er – dog med undtagelse af sektoren for finansiel virksomhed og service, *jf. tabel B1.1.* De beregnede mark up'er for energi- og vandforsyning, boligbenyttelse samt landbrug er svære at fortolke direkte, da disse sektorer er af lidt speciel karakter og opgørelse af kapitalapparatet i disse brancher er særligt usikker. I landbruget er det fx vanskeligt at kontrollere for, at en række landbrug drives som fritidslandbrug.

Tabel B1.1
Mark up-niveauer i REFORM-modellen, beregnet ved hjælp af Lerner-indeks

Sektor	Mark up
Finansiell virksomhed og service	19,3 pct.
Energiforsyning	18,3 pct.
Plast- og gummiindustri	5,2 pct.
Øvrig industri	4,3 pct.
Hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv	3,3 pct.
Internationalt konkurrenceudsatte serviceerhverv	2,5 pct.
Metalvareindustri	2,4 pct.
Træindustri	2,2 pct.
Bygge og anlæg (uden gør-det-selv)	1,6 pct.
Næringsmiddelindustrien	1,5 pct.
Søtransport	1,2 pct.
Vandforsyning	-3,1 pct.
Olieraffinaderier	-6 pct.
Boligbenyttelse	-11,1 pct.
Landbrug	-12 pct.

Anm.: Opdelingen i internationalt konkurrenceudsatte og hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv følger Produktivitetskommissionens klassifikation.

Kilde: Egne beregninger.

Sektorerne energiforsyning, bygge og anlæg samt hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv er i REFORM-modellen opsplittet i undersektorer. Der beregnes dog ikke separate mark up'er for disse undersektorer. Dette skyldes, at undersektorerne svarer til brancher fra nationalregnskabet's 117-gruppering, som ikke indgår separat i 69-grupperingen. Dermed findes der ikke oplysninger om afskrivninger og kapitalapparat for disse undersektorer, og separate mark up-beregninger ville kræve opsplitning af disse oplysninger fra nationalregnskabet's 69-gruppering til 117-grupperingsniveau. Mark up-beregninger for enkelte undersektorer vurderes at være behæftet med for stor usikkerhed.

Det skal bemærkes, at det i konstruktionen af den offentlige sektor og sektoren for hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv i REFORM-modellen under alle omstændigheder er nødvendigt at opsplitte nogle brancher fra nationalregnskabet's 69- til 117-grupperingsniveau og derved fordele kapital og afskrivninger ud ved hjælp af bruttoværditilvækst. Dette skyldes, at nogle brancher fra 69-grupperingsniveauet både indeholder underbrancher, der tilhører de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv, og underbrancher, der tilhører den offentlige sektor.

Den offentlige sektors mark up er sat eksogent til nul. Råstofindvindingssektoren er modelleret således, at produktionsniveauet ikke afhænger af forholdene i den øvrige økonomi. Derfor er produktionen eksogent givet, og mark up'en tilpasser sig endogent.

B1.1 Estimationsmetode

Af øvrige estimationsmetoder kan nævnes den såkaldte Roeger-metode. Denne er blandt andet anvendt af DØRS (2005) samt forskellige internationale studier. Det er imidlertid ikke entydigt, at denne er mere retvisende end den ovenfor beskrevne metode, *jf. Hindriks mfl. (2000)*.

Forsøg med Roeger-metoden giver generelt større mark up'er end dem, der er præsenteret ovenfor. Dette kan blandt andet skyldes, at Roeger-metoden udviser opadgående bias i mark up-estimerne, hvis output og kapitalomkostningerne er behæftet med målefejl. Endvidere estimerer Roeger-metoden en mark up over de omkostninger, der er variable. I den udstrækning kapitalapparatet er en fast faktor på de tidsintervaller, der benyttes, vil mark up-estimatet delvist være et udtryk for aflønning af kapitalapparatet.

Estimer på baggrund af gennemsnitlige Lerner-indeks, som er anvendt i REFORM-modellen, skal også fortolkes med forsigtighed, men metoden er konsistent med den øvrige kalibrering samt med REFORM-modellens opbygning.

Bilag 2. Nærmere om barriereindeks

Opgørelser af omfanget af regulering af en given branche på tværs af en række lande består i udgangspunktet af information om, hvilken regulering der påvirker virksomhederne i branchen og hvor stram den enkelte regulering er i hvert land. Et barriereindeks er en aggregering af denne information til et enkelt tal, der beskriver stramhedsgraden af reguleringen i den pågældende branche for hvert land.

Aggregeringen til én indekssværdi består i, at der bestemmes en talværdi for stramhedsgraden af en given regulering i hvert land, og at hver regulering tilskrives en vægt afhængigt af, hvor meget den betyder for den branche, indekset opgøres for. Den australske produktivitetskommission fastlægger fx disse vægte på baggrund af vurderinger fra eksperter inden for de brancher og lande, der indgår i hvert indeks.

Table B2.1 viser et eksempel, der opgør barriereindeks for reguleringen af liberale erhverv. Der opgøres indeks for barrierer for hhv. etablering og drift af virksomheder i branchen for liberale erhverv. Der skelnes endvidere mellem regulering, der påvirker hhv. lokale og udenlandske virksomheder, fordi forskelle i reguleringen af inden- og udenlandske virksomheder kan påvirke konkurrencen på et marked. Der opgøres således i alt 4 indeks. Værdierne for den enkelte regulering er opgjort med advokatbranchen som eksempel.

Tabel B2.1
Eksempel på barriereindeks for advokatbranchen

	Værdi	Påvirkes udenlandske virksomheder	Vægt	Påvirkes lokale virksomheder	Vægt
Barrierer for etablering af virksomhed					
Selskabsform	0,000	Ja	0,08	Ja	0,08
Partnerskaber og joint ventures	1,000	Ja	0,08	Nej	0,00
Investering og ejerskab af udenland- ske fagpersoner	0,000	Ja	0,05	Nej	0,00
Investering og ejerskab af lægfolk	0,900	Ja	0,05	Ja	0,05
Nationalitetskrav	0,000	Ja	0,135	Nej	0,00
Bopæl- og opholdskrav	0,000	Ja	0,135	Nej	0,00
Kvoter/økonomiske krav	0,000	Ja	0,10	Nej	0,00
Licensering og akkreditering af uden- landske fagpersoner	0,500	Ja	0,10	Nej	0,00
Licensering og akkreditering af inden- landske fagpersoner	1,000	Nej	0,00	Ja	0,05
Permanent udstationering	0,000	Ja	0,02	Nej	0,00
Barrier for drift af virksomhed					
Lovreguleret	0,250	Ja	0,05	Ja	0,05
Multidisciplinært erhverv	0,500	Ja	0,05	Ja	0,05
Markedsføring	1,000	Ja	0,05	Ja	0,05
Prisreguleret	0,000	Ja	0,05	Ja	0,05
Licensering af ledelse	1,000	Ja	0,02	Nej	0,00
Andre restriktioner	0,000	Ja	0,02	Nej	0,00
Midlertidig udstationering	0,750	Ja	0,01	Nej	0,00
I alt			1,00*		0,38

Anm.: *Vægtene er normaliserede således at summen af vægtene for regulering, der påvirker udenland-
ske virksomheder er 1.

Kilde: Nguyen-Hong, D. (2000).

I *tabel B2.2* er angivet en oversigt over brancher, for hvilke der findes opgørelser af barriereindeks, og i hvilke tilfælde der findes estimationer af effekten af reguleringen på virksomhederne.

Tabel B2.2**Eksisterende barriereindeks og studier af effekten på priser og omkostninger**

Branche	Opgørelse af barriereindeks	Estimation af effekten af regulering på priser og omkostninger
It-service	Jensen et al. (2005), OECD (2014)	Jensen et al. (2005)
Distributionservice	Kalirajan (2000), Jensen (2005), OECD (2014)	Kalirajan (2000), Jensen (2005)
Juridisk service	Nguyen-Hong (2000), OECD (2014)	-
Revisionservice	Jensen et al. (2005), OECD (2014)	Jensen et al. (2005)
Arkitektservice	Nguyen-Hong (2000), OECD (2014)	-
Ingeniørservice	Nguyen-Hong (2000), OECD (2014)	Nguyen-Hong (2000)
Telekommunikation	Doove et al. (2001)*, OECD (2014)	Doove et al. (2001)
Luftransport	Doove et al. (2001), OECD (2014)	Doove et al. (2001)
Søtransport	McGuire, Schuele og Smith (2000)*, OECD (2014)	Kang (2000)*
Godstransport på vej	OECD (2014)	-
Godstransport på skinner	OECD (2014)	-
Finansielle service	McGuire og Schuele (2000)*, OECD (2014)	Kalirajan, McGuire, Nguyen-Hong og Scheule (2000)*
Forsikring	OECD (2014)	-
Elektricitetsforsyning	Doove et al. (2001)	Doove et al. (2001)
Uddannelse	Kemp (2000)	-
Byggeri	OECD (2014)	-
Udsendelse af lyd og billeder	OECD (2014)	-
Filmindspilning	OECD (2014)	-
Lydindspilning	OECD (2014)	-
Kurierservice	OECD (2014)	-

Anm.: ”-” angiver at det ikke har været muligt at identificere hhv. et barriereindeks eller en estimation af effekten på virksomhedernes priser og omkostninger for den pågældende branche. ”*” angiver at reguleringen ikke opgøres som indeks, men i stedet med en branchespecifik metode.

Bilag 3. REFORM-modellens sektorer

REFORM-modellens variable er kalibreret på baggrund af nationalregnskabet for 2007, som er det seneste år, hvor der findes detaljerede input-output-tabeller. De enkelte sektorer i modellen og deres indbyrdes størrelsesforhold er beskrevet i *tabel B3.1*.

Tabel B3.1

REFORM-modellens sektorer

Mia. kr. 2014-priser	BVT	Produktion	Kapitalapparat	Lønsum	Materialer
Landbrug	19	70	270	13	51
Råstofudvinding	67	77	120	2	10
Byggeri - Nybyggeri	31	82	36	25	50
Byggeri - Anlæg	14	52	4	12	39
Byggeri - Reparationer	42	75	33	36	33
Byggeri - "Gør det selv" reparationer	0	29	0	0	29
Fremstilling - Energi - gas	7	20	43	1	13
Fremstilling - Energi - el	13	25	72	4	12
fremstilling - Energi - vand	2	5	17	1	3
Fremstilling - Energi - varme mv.	8	14	63	1	6
Fremstilling - Olieraffinering	0	38	16	1	39
Fremstilling - Fødevarer	35	151	96	23	116
Fremstilling - Træindustri	7	19	7	5	12
Fremstilling - Metalindustri	21	55	26	16	34
Fremstilling - Plastikindustri	14	34	23	9	20
Fremstilling - Andet	152	437	257	105	285
Tjenester - Finansielle	94	154	73	55	59
Tjenester - Søfart	25	168	184	6	143
Tjenester - konkurrenceudsatte	232	497	392	166	265
Tjenester - Bus, taxi mv.	12	25	29	10	12
Tjenester - Ikke-konkurrenceudsatte	406	761	1232	257	355
Offentlig sektor	341	499	554	301	158
Bolig	146	190	2888	4	43
Hele økonomien	1.688	3.478	6.435	1.054	1.790

Anm.: Alle tal er værdier fra REFORM-modellen omregnet til 2014-strukturelt niveau.
Kilde: REFORM-modellen.

Modellens egenskaber bestemmes af en række eksogene parametre, som er fastsat med udgangspunkt i værdier fra blandt andet DREAM og ADAM. Udvalgte af modellens centrale eksogene parameterverdier fremgår af *tabel B3.2*.

Tabel B3.2
Eksogene parameterverdier i REFORM-modellen

Parameter	Værdi
International realrente	3 pct. pr. år
Vækstrate	1,25 pct. pr. år
Inflation	2 pct. pr. år
Danske aktiers andel af husholdningernes formue	70 pct.
Andelen af virksomhedernes kapitalapparat, der er gældsfinansieret	60 pct.
Eksportelasticitet	5
Økonomiske afskrivninger (sektorspecifikke)	0,02 - 0,11 pct. pr. år
Skattemæssige afskrivninger (sektorspecifikke)	0,03 - 0,22 pct. pr. år

Kilde: REFORM-modellen.

Litteraturliste

Aghion, P., R. Blundell, R. Griffith, P. Howitt og S. Pranti (2004): *Entry and productivity growth: Evidence from micro level data*, Journal of the European Economic Association, vol. 2.

Arnold, J., G. Nicoletti og S. Scarpetta (2011): *Regulation, resource reallocation and productivity growth*, Nordic Economic Policy Review, vol. 2.

Bourles, R., G. Cette, J. Lopez, J. Mairesse og G. Nicoletti (2009): *Do product market regulations in upstream sectors curb productivity growth? Panel data evidence for OECD countries*, Banque de France working paper no. 283.

Buccirossi, P., C. Lorenzo, T. Duso, G. Spagnolo og C. Vitale (2013): *Competition Policy and Productivity Growth: An Empirical Assessment*, Review of Economics and Statistics vol. 95 nr. 4.

Doove, S., Gabbitas, O., Nguyen-Hong, D. and Owen, J. (2001): *Price Effects of Regulation: Telecommunications, Air Passenger Transport and Electricity Supply*, Productivity Commission Staff Research Paper, AusInfo, Canberra.

DØRS (2005): *Estimation af markup i det danske erhvervsliv*, Baggrundsnotat vedrørende Dansk Økonomi, efterår 2005, Det Økonomiske Råds Sekretariat.

Griffith, R. og R. Harrison (2004): *The link between product market reform and macroeconomic performance*, European Commission Economic papers no. 209.

Griffith, R., R. Harrison og H. Simpson (2010): *Product market reform and innovation in the EU*, Scandinavian Journal of Economics vol. 112.

Hindriks m.fl. (2000): *Comparative Advantages in Estimating Markups*, SCALES research report 0003/E.

Jensen, J., P. Svensson, M. Hvidt Thelle, J. Garcia, L. Termansen, T. Dalgaard, H. Ballebye Olesen, C. Kastberg Nielsen (2005): *Economic Assessment of the Barriers to the Internal Market for Services – Final report*, Copenhagen Economics for EU-Kommissionen.

Kalirajan, K. (2000): *Restrictions on Trade in Distribution Services*, Productivity Commission Staff Research Paper, Ausinfo, Canberra.

Kalirajan, K., McGuire, G., Nguyen-Hong, D. and Schuele, M. (2000): *The price impact of restrictions on banking services*, Kapitel 13 i Findlay, C. and Warren, T. (eds), *Impediments to Trade in Services: Measurement and Policy Implications*, Routledge, London and New York.

Kang, J.S. (2000): *Price impacts of restrictions on maritime transport services*, Kapitel 14 i Findlay, C. and Warren, T. (eds), *Impediments to Trade in Services: Measurement and Policy Implications*, Routledge, London and New York.

Kemp, S. (2000): *Trade in education services and the impact of barriers to trade*, Kapitel 11 i Findlay, C. and Warren, T. (eds), *Impediments to Trade in Services: Measurement and Policy Implications*, Routledge, London and New York.

McGuire, G., Scheule, M. (2000): *Restrictiveness of international trade in banking service*, Kapitel 12 i Findlay, C. and Warren, T. (eds), *Impediments to Trade in Services: Measurement and Policy Implications*, Routledge, London and New York.

Nguyen-Hong, D. (2000), *Restrictions on Trade in Professional Services*, Productivity Commission Staff Research Paper, Ausinfo, Canberra.

OECD (2014): *STRI Scoring Methodology*.

OECD (2010) Margit Molnár og Novella Bottini: *How large are competitive pressures in services markets? Estimation of markups for selected OECD countries*, OECD Journal: Economic Studies.

OECD (1996) Oliveira Martins, J., S. Scarpetta og D. Pilat: *Mark-up ratios in manufacturing industries*, OECD Economics Department Working Papers No.162.

fm.dk